LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY VIII, NUMS. CLXIII i CLXIV, JULIOL I - XVI, MCMXXII

Número solt, 50 cèntims.

SUMARI

La Tereseta de la pau, per R. Rucabado.—La Divina Comèdia de Dant Alighieri posada en català per Narcís Verdaguer i Callís, per J. M. Lòpez Picó.—Altra teoria del temps, per Cristòfor de Domènec.—La fundació Bernat Metge, per Joan Estelrich.—Poesia Catalana: El foc etern, per Ramon M. Juncadella.—Lírica italiana: La vida solitària, per G. Leopardi (T. Garcés, *trad.*). Els llibres per T. G.—Les Revistes.

ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 - BAIXOS

BARCELONA

LA REVUE DE GENEVE

Directeur: ROBERT DE TRAZ

Internationale, mais non internationaliste, la *Revue de Genève* est un organe de liaison. Elle groupe des écrivains représentatifs de chaque nation, afin qu'il s'expliquent. Revue de civilisation comparée, elle done chaque mois, grâce à des collaborateurs de tous pays, l'image vivante et contemporaine d'un monde où personne ne peut plus s'isoler.

La *Revue de Genève* publie des œuvres de Maurice Barrès, Georges Duhamel, Elie Faure, Edmond Jaloux, Daniel Halévy, Camille Mauclair, André Suarès, Albert Thibaudet, Hellens, B. Croce, G. Ferrero, Vilfredo Pareto, G. Prezzolini, Bennett, Joseph Conrad, J. Joyce, George Moore, Shaw, N. Murray Butler, John Erskine, Ch. Macfarland, F. W. Förster, Freud, Thomas Mann, Rathenau, Redlich, Keyserling, A. Kouprine, Milioukov. Remisov, Alexis Tolstoi, Branting, Lange, Nansen, J. Bojer, Per Hellstrœm, Lagerkvist, Masaryk, Bénès, A. Apponyi, I. de Voinovitch, Markovitch, Unamuno, Madariaga, etc., etc.

	Un an	Six mois	Prix du numéro
Suisse	**Fr. 36.—**	**Fr 19.—**	**Fr. 4.—**
Etranger (argent suisse)	» **44.—**	» **23.—**	» **4.50**

Pour tous renseignements s'adresser à la S. A. des Editions «Sonor», 46, rue du Stand, Genève.

EDITORIAL CATALANA, S. A.

La Veu de Catalunya.—Agricultura.—Biblioteca Literària.—D'ací d'allà.—Economia i Finances.—Biblioteca Catalana

ENCICLOPÈDIA CATALANA

VOLUMS PUBLICATS

I.—**La crisi del règim,** per *A. Rovira i Virgili.*
II.—**Exploració polar,** per *William S. Bruce,* traducció de *Carles Riba.*
III.—**Roma,** per *W. Warde Fowler,* traducció de l'anglès, per *J. de Fontcuberta.*
IV.—**Filosofia crítica** (volum doble), curset donat a l'Institut d'Estudis Catalans l'any 1917, per *R. Turró.*
V.—**Astronomia,** per *Arthur R. Hinks,* traducció de l'anglès, per *A. Desvalls* i *C. Riba.*
VI.—**Nacionalisme.** Textos extrets dels llibres, escrits i discursos de N'*Enric Prat de la Riba.* Tria, sistematització i pròleg de *A. Rovira i Virgili.*
VII.—**Aritmètica Mercantil** (vol. dob.), per *Emili Vallès.*
VIII.—**El règim Jurídic de Catalunya,** per *Martí Esteve.*
IX.—**Gramàtica Francesa** (vol. dob.), per *P. Fabra.*
X.—**El Municipi Modern,** per *F. Culi Verdaguer.*
XI.—**Doctrina Estètica del Dr. Torras i Bages,** per *Mn. C. Cardó.*
XII.—**Piscicultura,** per *J. Maluquer.*
XIII.—**El Papat i els temps moderns,** per *W. Barry,* traducció de l'anglès, per *J. Carner.*
XIV.—**El Renaixement,** per *E. Sichel,* traducció de l'anglès, per *J. March.*
XV.—**La Civilització Bizantina,** per *P. M. Bordoy-Torrents.*
XVI.—**Prehistòria Catalana** (volum doble), *per P. Bosch Gimpera.*
XVII.—**Història d'Anglaterra,** per *A. F. Pollard,* traducció de l'anglès, per *J. de Fontcuberta.*
XVIII.—**Història de Rússia** (volum doble), per *A. Rovira i Virgili.*
XIX.—**L'antic Orient,** per *D. G. Hogarth,* traducció de *J. March.*
XX.—**Economia Política,** (volum doble), per *S. J. Chapman,* traducció de *Manuel Reventós.*
XXI.—**Els Jocs Olímpics,** per *J. Elias,* il·lustracions de *J. d'Ivori.*
XXII.—**Història de l'Art (Egipte),** volum doble, il·lustrat, per *Joaquim Folch i Torres.*
XXIII.—**Apunts de la Flora Medicinal de Catalunya,** pel *Dr. J. Calicó* (volum doble).
XXIV.—**Napoleó i el Món** (vol. doble), per *Frederic Camp.*
XXV.—**El descobriment d'Africa,** per *Sir H.H. Johnston,* traducció de M. Sabat (volum doble).
XXVI.—**Islamisme** per *D. S. Margoliauth,* traducció de *P. Bergos,* volum doble.

Cada volum val DUES pessetes (els volums dobles compten per dos)
Si necessita algun esclariment respecte a n'aquesta o altra de les nostres publicacions, escrigui avui mateix

EDITORIAL CATALANA - Escudellers, 10 bis, etl. - Barcelona

INTENTIONS

Revue mensuelle de littérature, publie notamment des œuvres inédites de: Colette, Valery Larbaud, Paul Morand, Marcel Proust, Jules Romains, Paul Valéry, etc.

DIRECTEUR: PIERRE ANDRE-MAY

Le numéro ..... 2'50 Fr. — — Abonnement: Un an ..... 25 Fr.

Administración: 14, rue de Rome. PARIS (VIIIème) France.

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY VIII — NÚMS. CLXIII i CLXIV — JULIOL I - XVI - 1922

La Tereseta de la pau

A J. M. L.-P.

Fa uns vuitanta anys, just en acabar una de les llavors freqüents temporades d'avalot i barricada, parat a Barcelona el foc i feta la treva, i retornats els menestrals espaordits, nasqué una nena amb un somriure. «Té—els parents deien,—aquesta noia es podria dir la Tereseta de la pau.» Avui aquesta Teresa, donzella octogenària, ha nascut a la pau eterna.

D'ella no es parlà en vida, ni s'en parla en mort. Viure desapercebut, morir sense fer nosa: pau i quietud al voltant: tota una vida. Vuitanta anys de pau, servada com un llantió encès de flama modesta i tranquil·la.

Miracle de pau en la tempesta quotidiana. Pau que viu per la pau. Tal al cor del navili, els punts-morts senten amb prou feines el balanç de les ones; tal al mig, gira a penes la velocíssima roda.

Oh, aquesta gent quieta; oh, aquesta gent pacífica! Ningú existeix debades. Ningú sobra. També la vella que dormita mà sobre mà i tot ho ignora de les civils engúnies, també ella, sense saber, aguanta i defensa son lloc, son lloc social, més d'interès tal volta que el del neguitós escriptor, del sorollós polític.

Són la obra viva social. La part llisa, orba, i submergida del vaixell, lluny dels bèl·lics gallarets i de les vistoses arboladures. Però abatudes i tot les vergues, la nau fluctua: s'aguanta la carcassa per les invisibles costelles. Grisa fusta molçosa, que sosté *de debò* la barca.

Així, de tota orgia de lluites innocenta, mantingué ella per dies de dies sa veu de pau parlada en to de pau. *Pax tecum* vivent i insistent. La pau de Déu en la innocència de Déu.

I així entrà ella, com tornant de missa, a la Casa de l'Etern Diumenge. Troba's allí aquesta Teresa amb aquella Maria, la vella companya, de la qual jo altres jorns meditì l'eloqüent traspàs. Oh, dones antigues, dones de veneració! Adéu, i a reveure! També hom se sent vell per dintre, també buidors ressonen.

Lliçó de l'una: servir; lliçó de l'altra: viure en pau. Servir, viure *en pau* la pau. Pau i obediència. Divisa de mel pel món en follia. Obediència i pau. Servem l'humil i obscur mestratge dins de les celles closes. Pel bé que feren, pel bé que faran, de l'una i de l'altra, misericòrdia, Senyor, digneu-se haver.

Requiem æternam, dona eas, Domine. In pace requiescant.

Requiem æternam, dona nos, Domine. In pace requiescam.

R. Rucabado

"La Divina Comèdia" de Dant Alighieri

posada en català per Narcís Verdaguer i Callís

Llibre que mou a parlar-ne; llibre inspirador que provoca un estat d'entusiasme i per tant un estat d'activitat, naturalment. Veu's aquí la primera mercè d'aquesta obra del Dant i del Verdaguer i Callís: Nom del trescents i nom del noucents que podem dir plegats; col·laboració feliç de dues llengües en el mateix moment d'afirmació nacional amb sis centúries d'espaiament. Un vers del Dant que serveix de lema al treball del Verdaguer i Callís i encoratja, anima i amplifica la significació vital de la traducció: *Mostrà la nostra llengua el que podia.*

Herència única; joia d'una tradició no trencada; col·laboració, cal repetir, de tots els dalers que van al llatí o vénen del llatí pairal. El Verdaguer i Callís mostra la capacitat del català renaixent per recrear la inspiració del florentí.

Cal en aquest punt, contra l'opinió d'alguns, remarcar l'escrupulositat estricta del posador català de *La Divina Comèdia* a l'íntim sentit interior de la seva llengua, i la renúncia que, sense servir-se'n per a majors llibertats, fa del tercet, i en versos endecasíl·labs blancs serva pura tota la substància de l'original, defugint les concessions artificioses de l'obligada consonància encadenada dels traductors presoners de la tècnica i també la despreocupació impacient dels interpretadors.

Per mostrar amb senyoria viril el que el nostre català d'avui pot fer, era obligat aquest respecte simultani a l'original i a la nostra llengua, desencongida de tota superstició. El premi ha estat la vida superant la retòrica; els mots racials obedients a la crida d'un home com el Verdaguer i Callís qui en sabia tota la força autèntica etimològica i adaptada, establint aquella correntia animadora d'una acció que sembla immediata i que fa impossibles les discussions minucioses i banals com la famosa de si el tercet justifica *La Divina Comèdia* o *La Divina Comèdia* justifica el tercet.

No. *La Divina Comèdia* simplement justifica el Dant. I el treball al qual s'aplicà el nostre Verdaguer i Callís i la manera com en reeixí, justifica les qualitats humanes de *La Divina Comèdia*. L'actualitza, tal com deiem en començar.

Inútils comentaris enfarfegats dels erudits. El cas és aquest: un diumenge, per exemple, després d'omplir mitja tarda amb el repàs gràfic d'un viatge per Itàlia, completat amb la lectura de les impressions de Goethe, deixem aquests papers just en el punt que el poeta alemany, mig per genialitat mig per limitació, advera per boca d'altri que el Dant és incomprensible als no italians. Aleshores agafem un llibre tan modest com les *Memòries med'un nestral*, i preparats d'aquesta guisa ens consagrem després al repàs d'aquesta *Divina Comèdia* posada en català per el Verdaguer i Callís.

L'experiment és segur. O no som estrangers, o el Dant és perfectament comprensible a tothom. I potser les dues coses, mercès al treball del nostre autor català, qui d'una banda ha vençut la por que teníem de ser realment estrangers davant d'altres assaigs de traducció catalana, com la del Febrer; i d'altra banda, sense notes ni aclaracions, ha confiat l'èxit a l'accentuació humana dels batecs essencials del poema.

Primer batec: el tamany natural de les figures. Recordem només la veritat plàstica de Francesca, digna de l'eterna passió damnada; o la pietat de Nella, digna de l'eterna comunió comprensiva i redemptora. La una i l'altra, veritables realitzacions que ens tornen el sentit de la grandesa i, per tant, el sentit just de la nostra mida humana sense desproporcionaments sublims i sense les disminucions qualitatives que desfiguren la nostra realitat.

Segon batec: valorització dels actes humans. Les figures de tamany natural que es mouen en el bé i en el mal d'una manera proporcionada a llur plàstica, en la qual l'amplitud del joc de les masses no fa negligir els detalls més petits de les persones. Dins aquest batec ens sentim retornats al sentit social del tracte humà, ja fos en el combat, ja fos en l'amical convivència, lliures d'al·lusions misterioses que no puguin respondre a l'articulació plena de la paraula, i d'aquesta minva moderna de la personalitat desfeta en l'anònima incertesa de la murmuració a mitja veu de la qual no pot respondre cap nom propi.

Tercer batec: la consagració de la fidelitat després de totes les proves de la violència i de la paciència. Revelació de l'amistat que fa de guia pels camins de la desolació, i fa companyia pels camins de l'esperança.

El treball del Verdaguer i Callís quedà aquí deturat. La plenitud del paradís: l'amor que recull el triple batec de la grandesa, de la proporció i de la fidelitat, aquest ha estat el seu triomf del més enllà; però a nosaltres no ens ha deixat el gust català d'aquesta total harmonia paradisíaca.

Gosaríem dir que providencialment ha quedat truncada aquesta moderna catalanització de *La Divina Comèdia*. Truncada en l'instant que l'amistat púdicament es retira davant de l'amor com aquell que no tingués res a fer. Truncada perquè en copsem encara aquesta lliçó nacional: amb la grandesa de l'idioma, amb la proporció feliç dels nostres elements de vida, no arribarem a terme si ens cansem de la fidelitat i si no arribem col·lectivament al moment de més íntima emoció colpidora del poema. El Dant qui davant de Beatriu està a punt de *tenir-ho tot*, plora Virgili qui s'és esvaït. I entre l'amistat i l'amor, diu aquests mots que voldríem com un lema de la nostra raça: *Conec els signes de l'antiga flama*.

J. M. Lòpez-Picó

Altra teoria del temps

I.—Potser, una tendència utilitària, d'economia d'energia, de practicisme bo i immediat, infiltrant-se fins a les més altes i complicades *mensuracions* de la ciència i, en el fons, no són altre ciència i pensar que creacions de *mesures*,—limiten, avui, d'una manera decidida, l'especulació i joc lògic de conceptes purs —que, tal volta, això és només, a la fi, filosofia.

II.—Que encara, avui, existeixin molts d'excel·lents particulars senyors, que a aquest joc de conceptes s'adonguin, i mentalitzin els dits humans problemes, *aparentment* com els grecs, o, amb més o menys certitud, a la manera kantiana; que aprioritzin amb tota una gràcia especial, i que parlin metafísicament de coses que *ja* no poden interessar sinó a uns pocs escollits com a deport mental, no és cap desmèrit per a l'actualitat. Es un bell espectacle de més, que la vida, pròdiga, ofereix.

III.—No essent professionals, no ens atrevim ni a insinuar sisquera el problema del temps, com avui és posat per la ciència. Temeríem la més lleugera manca d'involuntària obediència al subjecte, i no és en nosaltres invair jardins que altri curosament conrea. Cert però que el problema del temps tal com avui és perspectivat pels einstenians, no permet gaire esperança de reeixir al filòsof especulatiu, que ens parlarà encara d'un temps psicològic, en excés literari, o el categoritzarà decadentment.

IV.—La lluita entre els conceptes purs i les pures personals visions ja *démodées*, i la rigor matemàtica de la nova teoria, que tant sembla s'acordar amb la realitat, no admet segons quins dubtes, i cap seriosa testa d'ara, per filosòfica que sia, haurà la gosadia d'oposar opinions personals més o menys gracívoles, fàcils i respectables, a la per ara i tant maciça construcció de la física einsteniana.

V.—Heu's aquí com no resten ja al filòsof més que dues posicions davant de la consideració de l'univers: la de sumar-se a la ciència, filosofant, segons les darreres dades d'aquesta—i adavançar-s'hi, genialment, quiscunes voltes, predint—o bé, mica de banda, coneixent-ho però, interpretar òrficament el món com un artista creador, com un profund poeta de les idees. (I el sentit originari del mot poeta és aquest: creador.) Tota posició, escéptica, irònica, metafísica, nihilista, materialista, i les que puguin imaginar-se, porten apariat el fracàs, condueixen a la infecunditat, i, potser, al descrèdit davant d'aquesta gent, de qui es podria dir que creuen com *une brute* a la realitat de les coses. Una bona part dels partidaris de la veritat objectiva, així són.

VI.—Ara bé: pensar lluny d'einstenians i potser de newtonians; viure sense relacions amb metafísics *ad usum*, més enllà d'aquestes disfreces d'entreteniments pesadament literaris a les que encara s'en diu filosofia, situant-se en una àrea de la mentalitat humana, bo i inexplorada, és d'una força d'ànima poc comú, que garantitza dues coses menys usuals del que sembla: talent genial i auster caràcter. La teoria del Temps de Diego Ruiz, és nada en aquestes últimes condicions. Aquesta nova teoria, mica hermètica, acorda la sensació i fins l'especial tast d'una nit profunda, on canta l'harmonia làbil, trascendentalment *silenciosa* de les estrelles.

VII.—Diego Ruiz és un cas apart en la cultura actual. Es el filòsof, autor de les teories de «Jesús com a voluntat» i «l'ultraverte-

brat». Es el pensador amador d'enigmes; aquell original considerador—*sub specie æternitatis*—de les coses verament trascendentals; el recercador audaç de les abscondides causes; l'analitzador de tots els grans problemes humans *permanents*, que solament reben una més o menys forta, elegant i *transitòria* solució en les heroiques èpoques i amb els homes d'excepció. Es encara aquell home prou quiti de temença per a mirar intensament, amb un *esguard sense por* el Prometeu esquilià—la màxima tragèdia coneguda.

VIII.—(I com a primera aproximació.) La tragèdia, no seria, en el fons, una—passeu-me la bàrbara paraula—una *biolissi*? A què aspira tota *veritable* tragèdia? A la profunda experiència, al profund *experiment*—lèxic de l'excel·lent Lòpez-Picó—de sofrir el dolor *que és temps*, segons Diego Ruiz, per a desfer-s'en, per a retornar a les secularitats, a la ultra-instintiva amor que concedeix aquella voluntat d'embriaguesa de morir—per a afirmar la vida?—La vera posició tràgica, no seria, potser, una temptativa d'*evasió*, o d'evadir la *certesa*—una llunyívola justificació, una manera de tendir al *silenci*, a la mort inevitable, —una voluptuosa faiçó d'anar-hi *fausta*, suficient, *entusiasta*, d'inexhaurible interior glòria completa—o sia: en el mateix sí de la *musicalitat*?

IX.—Què ama el subjecte tràgic? Què vol, què representa? Després d'un implacable anàlisi irreductible: la impensable, la irraonable voluptat, terrible i exaltatòria de la *cosmolissi* —la qual essència és la mateixa música, segons Diego Ruiz. (I en aquest sentit: filosofia, no seria música? No té un ritme filosofia—aquell ritme pel qual els filòsofs ens coneixem abans que pels mateixos conceptes i per les mateixes paraules?) Tragèdia no és altra cosa que música, o *aspiració*, tendència, jaient, *explicació* i *necessitat instintiva* de la catàstrofe —que imposa sempre una *alliberació*. L'heroi tràgic *sap* instintivament que s'*allibera* i d'aquí aquell andante i enc aquell adagio de sa col·lecció d'innúmeres ànimes. Això, no fóra possible sense la música, definida per Diego Ruiz, com «experiència pura de l'entusiasme»—la música, masclement negativa, i que altre no expressa que ella mateixa.

X.—La vera música, segons Diego Ruiz, destrueix. Perquè el dilema que posa aquest tan bon amic de Catalunya és aquest: «*Aut Mundus, aut Musica*». No és altre el sentit de la música beethoviana, ni altre el sentit del Prometeu d'Esquil.—Paradoxa genial i curiosíssima però, aquella de què la vera música aspira al silenci.—Com diu Donatello d'Oracio, en un bell estudi a *Trifalco*: «Aquest (Esquil) amb la seva tragèdia, ens fa assistir a l'espectacle d'una obra poètica que torna a la seva matriu musical: Beethoven, a travers de la música, denuncia tot l'existent com cosa vana.» Per a Donatello d'Oracio, que ha estudiat amplament les ardides teories de Diego Ruiz, aquesta sembla ésser la lliçó de la música i de la vera tragèdia—coses exclusivament accessibles als veritables Homes.

XI.—Cal convenir, que mai—com mercès a aquesta nova teoria de «la Música com experiència pura de la imposició cosmolítica»,—mai, havíem pogut considerar amb tanta de nova profunditat no-universitària, dos subjectes mentals tan roblits de *passió*, tan punyentment interessants per a tot amador de la filosofia com el Temps i la Tragèdia. La genialitat d'igualar el temps al dolor, enriqueix a Diego Ruiz de la possibilitat d'estudiar la tragèdia des d'una nova fascinant perspectiva, que ningú encara ens havia suggerit, ni insinuat. Es com un diferentíssim i *sui generis* món de conceptes i ensems una deu abundosa d'idees—que es miren mica estranyades i sorpreses de veure's per primera volta juntes—no emmetzinades de còmodes fòrmules pragmàtiques, ni facívola i vulgaríssima vérbola soma.

XII.—Diego Ruiz, dóna del Prometeu uns anàlisis que són simplement una obra mestra d'*invenció psicológica* i de inopinats sondatges conceptuals. Es una vera creació el *ritme* adoptat per Diego Ruiz, per a tractar d'explicar tota la meravellosa, la terriblement lògica *representació* que ofereix l'immens tità.—Prometeu, «obra eixida *ex visceribum rerum*, com un fenòmen de Natura», no havia mai tingut un interpretador més original, ni més inquietadorament profund. Demostrar, com fa Diego Ruiz, que és el «drama d'una consciència en una consciència», ens allunya força de Goethe, dels crítics francesos i de tota la caterva per a qui, el Prometeu esquilià, en el fons és un exercici gramatical propi per a entretenir qualque ociosa testa delicadament ben buida, o per a plagiar-lo no massa decorosament, quasi mot a mot, rebaixant-lo fins al prodigi de prestar-li quatre minses i pedestres, utilitàries idees de l'avui—nedant en amplerosa socialització feminista i conceptual.—També som força lluny d'aquelles infantilitats dels mites solars o meteorològics.

XIII.—Segons l'original teoria de Diego Ruiz, l'ensenyament d'Esquil en Prometeu és aquest: «La consciència sorgeix de la Dolor contra la Dolor—contra la Dolor, no és prou.» «Però, dolor és temps, i així, Prometeu no és més, per a nosaltres, que un *conatus æternitatis*.» I el Tità interior, és encara «una experiència musical incompleta», tot i essent Esquil fins avui «allò de més fort que s'és produït

com a conat devers la musicalitat», entesa segons la rigorosa lògica del filòsof Ruiz com «cosmolissi i al mateix temps cronolissi»—suprema finalitat de l'Entusiasme. A base de l'Entusiasme com a principi de tota moral, Diego Ruiz—d'octubre 1892 a juny 1919—ha bastit un gran edifici filosòfic, del que formen part les monografies sobre la música i el temps, publicades en la colecció «Ritmo». (Bologna, 1920-21).

XIV.—L'aplicació d'aquesta original teoria completa, és fecunda, àdhuc en el cas de tractar, de bona fe, de refutar-la. Són insospitables les potser noves perspectives que apareixen enigmàtiques i certament roblides de bellesa—única garantia que ara demanem només a les coses— de seguida que amb aquest nou aparell d'esguardar mirem els fets i les obres, i els subterrèniament psicològics motius d'aquestes obres i aquests fets—sempre presents en l'home.

XV.—Es d'una bellíssima sorpresa, trobar acoplats Esquil i Beethoven—lligats per una meravellosa relació que no podien sospitar els multiplicats moderns interpretadors de les coses. Llavors, no podem menys de reconèixer que la teoria ruiciana és un oasi en el desert de vulgaritat dilatada del pensar comú de l'actual època, que, sia com vulla, és ben bé nostra bona *contemporània*.

CRISTÒFOR DE DOMÉNEC

La fundació Bernat Metge

I. *El Renaixement i Catalunya.*—El nostre Ressorgiment nacional palesa les seves virtuts fecundes suscitant en el nostre poble, especialment en les seleccions intel·lectuals, un àvid afany de saber positiu i humà, d'educació de l'ànima. Les nostres lletres pròpies, tot just renascudes, no poden satisfer, però, per causa de llur insuficiència, les necessitats de lectura d'un poble modern i complexe. No tenim nosaltres autors clàssics, pròpiament dits, o els tenim en quantitat escassíssima. I això és tal volta la conseqüència més dura de la dissort històrica que no ens permeté participar, com de dret ens pertanyia, en els beneficis vivificadors del Renaixement triomfant.

Intervinguérem, seguint els italians i superant potser els francesos, en el període heroic del Renaixement. A l'entorn del Rei Joan, amador de gentilesa i de ciència, es formà un petit nombre d'esperits, l'obra dels quals inicia el primer període renaixentista entre nosaltres. Foren discrets i tímids, pedants i candorosos ensems, com ho eren aleshores tots els humanistes del món. Llur esforç ha estat justament reconegut i assenyadament admirat per l'investigador perspicaç de la nostra història literària, mestre de tots nosaltres, Antoni Rubió i Lluch. La tasca d'aquells abundosos traductors dels escriptors antics, en els segles XIV i XV, no arribà, però, generalment, a tenir alta valor humanística. Donaven les primeres passes cap a la coneixença i a la interpretació dels clàssics. Era natural que no en copcessin la valor humana i psicològica, àdhuc que els fos poc perceptible el mèrit estètic, i sols es preocupessin de llur exemplaritat moral. Era natural també que no apliquessin el criteri modern de traducció fidel i objectiva. No penetraven gaire la pensa filosòfica ni el raonament científic dels antics; no sentien ni gaudien vivament la bella forma i l'exquisit estil. Admiraven solament, amb certs excessos puerils; concedien sens discussió als antics tota superioritat en ciència i en virtut; però els manca el sentit històric, la perspectiva dels temps, necessària per a compendre'ls a fons.

Cent anys després, a darreries del XV i començos del XVI segle, quan el Renaixement triomfa gloriós, la decadència de Catalunya és ja un fet fatal. Aquella victoriosa transformació, absoluta i profunda, de les literatures modernes, les quals inspiren en les antigues llurs millors creacions, coincideix amb l'afebliment de la nostra nacionalitat política. Havíem cooperat, els primers dins la Península, a produir l'elevació humanista; en l'hora de rebre'n els fruits i beneficis, perdíem, però, la consciència nacional que ens havia d'empényer a abastar-los i recollir-los. Així descendirem a la barbàrie, en la cultura i en el llenguatge. Aquell magnífic intent de fer reviure l'antigor tota sencera—arts, lletres, ciències, filosofia i àdhuc institucions—ja no pogué interessar-nos íntimament. Mentrestant, de llavors ençà les literatures i les millors creacions dels antics esdevingueren els elements de cultura general, els medis de formar els esperits, utilitzats fecundament pels altres pobles de la nostra raça com a fons de tota educació veritable.

II. *La necessitat d'incorporar-nos els clàssics.*—I ara, després de quatre tristíssims segles estèrils, sentim, més fortament que qualsevol altre poble, la fretura d'aquell sòlid nodriment. Reviscudes les nostres lletres en ple romanticisme, resten en gran part mancades de l'ingredient clàssic que les faci perdurables. Ens cal l'estudi fervorós de l'antiguitat greco-llatina. I ens cal, no com un luxe d'arrivistes, sinó com la necessitat de fruir una noble herència que ens pertany i no havíem pogut gaudir-ne encara. Ens diran que les modernes literatures germanes, les quals ja reberen aquella influència, són prou suficients per a la nostra formació. No; impossible. Les literatures modernes, en el nostre cas, no poden substituir les antigues. Si tal substitució s'efectués, com n'ha existit el perill per causa de la desorientació dels esperits durant el segle passat, el nostre poble aniria allunyantse del seu patrimoni espiritual que és la civilització mediterrània. Sense beure en les nostres fonts naturals, Grècia i Roma, s'alteraria míserament el nostre sentit cultural. Així, si volem fortificar la nostra mentalitat, ens hem d'anostrar íntegrament aquell heretatge, enriquit encara amb les aportacions dels humanistes de tots els temps i de tots els països.

Com aconseguir-ho? L'escassa cultura clàssica que tots generalment tenim a Catalunya, ens l'hem feta, més o menys, per medi d'edicions i traduccions estrangeres. I aquestes, més que acostar-nos als antics, potser ens en allunyaven, pels obstacles naturals de tantes interpretacions mitjanceres. Perquè els autors antics es trobin situats a l'abast nostre, convé eliminar aquells obstacles. I l'única forma d'obtenir-ho és oferint al nostre poble els autors clàssics en edicions catalanes, en traduccions al català.

Treballs isolats, orientats a tal objecte, no han mancat al nostre Ressorgiment. Quan Catalunya s'alça de bell nou, tornen també els catalans a l'amor de les llengües i les lletres antigues. Els noms de Bergnes de les Cases, Balari i Rubió i Lluch il·lustren el nostre Ressorgiment humanista. Sobre tot, de principis de segle ençà, comencen els grans autors a ésser divulgats honestament entre nosaltres, ja sense intermediaris. Es un deure recordar excel·lents versions i pacients estudis d'Artur Masriera, Lluís Segalà, Costa i Llobera, Gabriel Alomar, Llorenç Riber, Lluís Nicolau, Carles Riba i alguns altres. Però, encara, l'obra no ha estat, en conjunt, prou metòdica, triada, crítica, exigent.

Ara la «Fundació Bernat Metge» començarà per donar a l'empresa unes normes, un mètode, una disciplina, un sentit estructural de totalitat, perquè sols així el nostre esforç resultarà ben compensat i podrà influir en què el nostre Ressorgiment nacional esdevingui verament clàssic.

Aquest Ressorgiment nacional fóra poqueta cosa si no ens hagués de posar culturalment al nivell dels pobles capdavanters, si no ens hagués d'integrar dins la llatinitat, dins l'Europa essencial. Per virtut de la nostra revifalla ja tornem a conèixer dies millors. Tornem a gustar la gaia ciència i a parlar el llenguatge de la poesia. L'edifici sols serà complet i acabat quan tindrem, dins aquest retorn, els autors eternalment exemplars en viva llengua nostrada.

Es hora també que participem en els descobriments i estudis per medi dels quals s'és constituïda la ciència filològica, restauradora dels clàssics. Si en altres camps científics, l'activitat catalana, àdhuc en els segles de decadència, ha pogut ésser fecunda, a la ciència de l'antiguitat només li hem donat un nom principal: el de Lluís Vives, i encara un nom gairebé desnacionalitzat. Perquè el nostre ressorgir sia complet, cal que ens apliquem també a aquesta ciència. La «Fundació Bernat Metge» no haurà d'oblidar tampoc aquesta altra finalitat. Comencem per editar i traduir els grans autors; aquí ja s'ens presentarà ocasió d'exercir les qualitats pròpies del geni català, el seny, la claredat, la contundència i la ironia. Qui sap si el nostre sentit de la realitat i la vida—hereus directes com som de Grècia i de Roma, nostres colonitzadores—contribuirà a donar una interpretació més íntima dels clàssics, més verídica—tal volta insospitada. Anant al fons de l'obra, desbrossant l'espessa erudició que la volta, sense carregar-nos de ciència feixuga, segurs de la nostra lucidesa racial, podrem copsar potser la més profunda i autèntica humanitat de cada autor.

Era obligat, amb tals propòsits, que bategéssim la nostra empresa amb el nom del famós introductor, ja en el primer Renaixement, de l'humanisme en les nostres lletres. Voldríem, així, inspirar, a l'obra de tots els nostres col·laboradors, la precisió i l'elegància, la finor i la sobrietat, la ironia i vigor, la inspiració clàssica i l'estructura àtica de l'estil de Bernat Metge. Car aquest és, sens dubte, dels nostres grans autors, el primer i el que més conscientment tingué la noció renaixentista de l'art literari, a la Península.

III. *Els clàssics antics en el moment actual.*—Ens podran dir que arribem un poc tard. I a nosaltres de respondre: no és mai tard si un hi arriba a temps. Els moments són solemnes. El món cerca la pau fugitiva, després de l'horror de la Gran Guerra. El nostre poble es troba ja madur en l'ideal naciona-

lista. Arreu, en les nacions més cultes—i singularment a la França veïna,—hi ha un gran moviment propici a un nou humanisme, a una nova època clàssica. I, en aquest nou classicisme, Catalunya hi participarà; en aquest nou Renaixement, Catalunya hi serà.

Signe delator de la nostra maturitat, de què havem assolit consciència històrica, és precisament que els directors polítics tinguin a honor màxim encoratjar el culte de les lletres i les arts. Així Prat de la Riba, en fundar l'Institut; així Cambó, Mecenes de la «Fundació Bernat Metge». L'alt sentit polític d'aquests homes preclars havia de veure que, trobant-nos en un període de reconstrucció nacional, calia consultar la història esforçant-nos a trobar-hi les característiques diferencials de les coses que passen i de les coses que queden. I un dels monuments de la història més rics en lliçons exemplars, almenys per a la gent llatina, és sens dubte el conjunt de les literatures de Grècia i de Roma. Moltes revolucions de l'esperit humà han reflectit aquestes literatures; moltes formes han creat de pensament i bellesa; tant, que difícilment deixen de mostrar a la intel·ligència cap font de vida, cap idea activa, cap sentiment fecond. Hem volgut creure que aquestes virtuts eren les úniques que podien assegurar la victòria del nostre poble i l'equilibri de la humanitat. Havia d'ésser, doncs, primordial, en el nostre programa nacionalista, la difusió a Catalunya d'aquelles literatures que guarden sempre, fins en les obres menys proporcionades i belles, el respecte a la raó i a la forma clara.

Cert que arribem amb retard. Però aquesta tardança en iniciar la nostra empresa ens és compensada amb preuadíssims aventatges. Així podrem aprofitar els últims, recentíssims descobriments i estudis; així podrem incorporar aquests resultats a les nostres edicions, quan endebades els trobaria el lector en les edicions estrangeres: així podrem utilitzar les innumerables monografies i els vastíssims repertoris, singularment de la filologia alemanya, que registren tots els textos i documents relatius a un autor. La nostra tardança ens permetrà recollir—amb gratitud, certament—les conclusions més acceptades d'aquesta ciència, les idees que suscita i els profitosos exemples que ofereix. Adhuc les experiències dels altres, ens permetran de no caure en el mecanisme pedantesc ni en la instabilitat de criteris.

IV. *El nostre sentit de l'humanisme.*—Deia Goethe: «Pugui l'estudi de l'antiguitat grega i romana ésser sempre fonament de tota cultura superior! Les antiguitats de la Xina, la India, l'Egipte, no passaran de curiositats; és bo de conèixer-les i revelar-les als altres; però portaran sempre escàs nodriment a la nostra cultura moral i estètica.»

Convé precisar una mica quin abast donem al mot humanisme, quins són aquests fruits de la cultura humanista. Sia, primerament, l'habitud de les coses de l'esperit, infinitament complexes, plenes de replecs i ondulacions. Vingui, tot seguit, el gust, una de les formes del judici, la facultat primordial, utilíssim en el tracte social i en la vida pública, com en l'estudi conscienços i en la investigació científica. Acudeixi l'apetent de ciència a la forta enciclopèdia, fàcil i diversa, que constitueix l'aplec dels clàssics, i hi trobarà, ultra el valor i l'interès subsistents, les virtuts educatives de les ciències naturals i les ciències històriques.

Però li donaran, sobre tot, el sentit de la relativitat dels coneixements i de les coses, absolutament necessari per a situar els fets dins la correntia del temps, per a no hipnotisar-nos sobre les realitats d'avui; car veurà que, si fa no fa, els homes han tingut sempre, en la humanitat civilitzada, els mateixos prejudicis, les mateixes preocupacions socials, morals i polítiques; que els homes han estat sempre els mateixos i han lluitat per semblants principis si bé sota aspectes i en condicions diferents. Un comentari de César o de Tàcit sobre la Germània pot resultar més útil i actual que un llibre de Keynes. Ja Lucreci, dos mil anys enrera, postulava, com ara Einstein, la relativitat del temps. Trobem descrits minuciosament per Teofrast certs caràcters que crèiem ésser només producte de la vida moderna. Aristòfanes es riu dels filòsofs que van pels núvols; i no hi ha queixes tan acerbes sobre el luxe de les dones com les d'alguns personatges de Plaute.

I amb el sentit de relativitat també el sentit d'universalitat. Els grans sotracs de la història—com la darrera Gran Guerra—ens serien fàcilment comprensibles si no oblidéssim la lliçó eterna dels antics, els quals posen de relleu, amb la major senzillesa, les idees i les experiències universals, com també les velles forces elementals que regeixen el destí i els moviments dels individus i dels pobles.

Tot això—sentit del relatiu i sentit de l'universal—dóna el sentit de la realitat. La història de la humanitat civilitzada ha estat definida com una línia ininterrompuda que marxa a través dels segles. Si només en coneguéssim el punt on ens trobem, no en sabríem la direcció. La interpretaríem erradament o fantàsticament. Ens cal punts de comparació amb el passat. Els grans autors clàssics ens donen aquesta perspectiva, com ens donen la coneixença i la mesura de l'home.

Així podem posar-nos en condicions de crí-

tica i de domini del món que ens volta, per medi de l'exercici de la raó, que és, a fi de comptes, el millor instrument de cultura i de bondat. Molts defensors té encara i tindrà sempre el sentimentalisme com a valor moral, els quals no consideren que la noblesa superior no consisteix en l'exaltació del sentiment, sinó en la major amplada d'horitzons espirituals i en la més pura claredat de la mirada. Adhuc, per a la bona orientació del cor, cal un judici sòlid. I no hi ha—acaba d'escriure P. Lasserre—com una bona cultura de la raó i la consciència per a palesar-nos habitualment els interessos de la Pàtria, de la Ciutat, de la Societat, de la Civilització humana; per a fer-nos sentir aquests alts interessos amb el mateix realisme i positivisme amb què l'home vulgar sent el seu bé material i privat.

No pretinguem, però, que, fora dels grecs i els llatins, no pugui haver-hi salvació. A un home d'avui, el poden satisfer les «humanitats modernes». Aquestes, indubtablement, poden formar intel·ligències obertes i comprensives. Però són limitades; per causa de llur especialització, de llur poc abast històric, de llur modernitat, precisament, no poden convenir a tothom ni poden donar-nos la lliçó màxima, que és la continuïtat de l'home com a agent de cultura. Fomenten les famoses «il·lusions del progrés» per comptes de posar-nos de cara a la realitat i a les valors eternes. Certament, la vida no torna mai a començar, i fóra lluita inútil esforçar-se a copiar una civilització desapareguda. No som creats per a esdevenir esclaus del saber; ans el saber és fet per a servir-nos. Hem de treure doncs, de la coneixença de la saviesa antiga, no una erudició freda i estèril, sinó una afirmació fecunda de la valor de la nostra vida.

V. *El Classicisme eternal* —El classicisme és això: l'actualització vital de l'humanisme en els nostres fets, en les nostres obres. La certitud de què és superior tot allò que prové de l'esperit; que tenim el deure de perfeccionar-nos humanament; que hi ha una jerarquia entre les facultats i que és inferior tot allò pertocant als sentits. Per això la tradició clàssica resulta consubstancial amb la humanitat civilitzada. Es l'aspecte més evident de la civilització general. Perquè el classicisme és un pensament, per això s'aguanta; perquè el classicisme no és sols una estètica ni una preceptiva retòrica, sinó un coneixement comprovat de l'home i de les coses—incloent tots aquells elements universals que han esdevingut humans per medi de les Lletres,—per això s'aguanten les lletres clàssiques.

Qui serà clàssic, doncs? Aquell que, estant sotmès a les dures necessitats de l'ésser, no menysprea la lliçó dels més savis; aquell que, en l'exaltació, no deixa d'examinar-se i contenir-se; aquell que, en la dissort, emmena la seva vida per la llum de la raó. Aquell que es confia a la intel·ligència prenent impuls de la força de l'ànima. Aquell que no es dóna a l'emoció fins haver consumat tota resistència. Ha estat dit sintèticament: el classicisme és un pudor. Es l'artística adaptació o engany de l'esperit qué, del crim i la malvestat selvatge, sab produir-ne serenitat i bellesa. Els antics ens han mostrat com tota educació es fonamenta sobre aquesta adaptació embellidora: «*M'insegnavate come l'uom s'eterna*», del Dant.

VI. *Missió patriòtica de l'humanisme a Catalunya.*—Avui, en tots els països de cultura superior, hi ha un eloqüent retorn a les humanitats. En aquestes nacions capdavanteres és ja axiomàtica la necessitat present, literària i social, d'una renaixença clàssica. Els filòsofs o teoritzadors polítics contemporanis s'ajunten o s'oposen segons llur adhessió o llur negligència respecte la cultura clàssica de l'Occident. A França, aquestes darreres setmanes, era discutida amb gran passió la reforma de l'ensenyament secundari. Les enquestes, els articles, els debats parlamentaris que ha suscitat, proclamen absolutament la superioritat de la cultura llatina en la formació dels esperits i afirmen que sols les humanitats obren millor la intel·ligència a l'home de carrera, que sols les humanitats eixamplen l'angle de la seva visió. Adhuc—han dit alguns—per a la preparació, no diem ja del futur advocat o professor, sinó del metge, l'enginyer o l'investigador científic, cap disciplina, fora de les humanitats, no és capaç de servir de gimnàstica i entrenament intel·lectual, de posar l'alumne en condicions de judicar sanament, de col·locar racionalment les idees, d'expressar-les correctament.

També la societat catalana comença de sentir aquesta profunda necessitat de vida cultural i cerca l'alè de fortitud que pugui enrobustir-la. Ens cal combatre la incoherència social que regna entre nosaltres; les sements que arreu bellament fructificaren no deixaran d'aportar-nos la benèfica influència de llur harmonia essencial. El cabdal dels antics és tan ric, que poden, sens dubte, molt més que la baixa o estrafalària literatura corrent, obrir l'ànima del nostre poble a idees noves, sòlides i segures, d'abast i de conseqüències imponderables. Més que plaers estètics i exemples de bell llenguatge, tals són els ensenyaments que dels vells autors devem esperar. Les Muses i les Gràcies ens concediran després llur encís, com un premi més al nostre esforç.

La finalitat principal serà, però, desvetllar l'amor a la virtut i la passió de la glòria ve-

ritable. Nous arguments per a acceptar joiosament la vida; noves mesures per a ponderar el valor de les coses. Que la col·lectivitat catalana se senti vivificada de seny heroic, de seny pràctic i de seny filosòfic amb tot això que porten els clàssics de contenció o de potència, de resignació abandonada o d'iniciativa impulsadora. Que després de la revolució del sentiment patriòtic per obra del nacionalisme polític, vingui la completa revolució del pensament col·lectiu, el qual, sols retrobant-se amb el pensament dels antics i penetrant-s'en, podrà retornar a vida plena i augusta.

I no ens farem, per això, una ànima antiga, sinó, més tost, una ànima més moderna encara. Només els homes de cultura humanista—recordem el cas de Nietzsche—han pogut ésser homes de llur temps; només ells, han pogut representar les idees i els sentiments essencials de llur època i sentir-los amb més generositat i pregonesa. Per a nosaltres, catalans, no hi ha cap perill, car la cultura antiga és apropiadíssima a les tradicions de l'esperit català i més encara a les exigències del nostre temperament nacional. Precisament la tradició dels clàssics és la única que nosaltres podem acceptar sense reserves. Seguint-la esdevindrem encara més del nostre país, de la nostra raça, de la nostra història. Només dins aquesta tradició podrem formar un estat de l'esperit col·lectiu, ben temperat i suau, ben tolerant i lliure, en el qual es trobaran a pler i podran amplament desplegar-se les virtuts millors de l'ànima catalana.

Així entenem nosaltres la missió patriòtica de l'humanisme a Catalunya. Armat de la raó hel·leno-llatina, el nostre poble s'obriria pas fatalment, per molt que ens agitessin les passions intestines. Hi va l'esdevenidor intellectual, polític i social de Catalunya, en aquesta necessitat de superar la nostra vida collectiva. Havíem ressorgit en mig d'un vastíssim desordre en estètica i filosofia, en política i en literatura. Ara ens cal la defensa del nostre ésser nacional, per l'esperit i per la voluntat; ens cal la primordial seguretat de la intel·ligència.

Vingui, per mediació dels antics, l'emancipació del criteri i la fecundació dels sentiments naturals que són substància del patriotisme. Vegi el nostre poble en quins interessos generals reposa el culte de la pàtria, en quin ample patrimoni de glòria i en quin major patrimoni d'esperança es fonamenta. Si comparem les possibilitats del nostre poble amb els fets realitzats pels altres, encara aquesta comparança ens descobrirà novells motius d'estimar el nostre. Car, les idees generals contingudes en el civisme d'un Demòstenes o d'un Virgili, vivifiquen noblement el culte patriòtic. Elles desvetllen aquest amor enraonat que abraça tota la nació i que, per damunt dels estaments hostils que la composen, sabrà endevinar el rostre adolescent de Catalunya.

Tenim moltes energies adormides que poden deixondir-se dialogant amb el passat. En els pobles, com la nostra Catalunya, que tornen a la vigoria jovenívola, la bellesa antiga obra com un reactiu potent, descobridor de vitalitats inexhaurides. L'humanisme mostra, en les civilitzacions abolides, els grans homes, les institucions, les forces que les han fetes grans. Així es reforcen els grans instints nacionals i el daler de reconstruir aquelles magnífiques realitats, amb la pruïja de fer-les encara superiors. Així es reconstrueixen, eixamplant-les, les grans institucions, i així naixen, en mig d'elles, els grans homes.

Formem, sobre tot, a tall d'inici, la societat polida i clara, que ha de constituir l'*élite* intel·lectual de la nació. Donem a Minerva, en el nostre temple nacional, l'altar que li pertoca. Que les nostres seleccions arribin a una certa coneixença superior humana i que no manqui mai més a les nostres joventuts, directores futures de la vida nacional, aquella preparació general que dóna la desinteressada freqüentació dels grans autors. No volem, és clar, que el nostre jovent es condemni a filologia; únicament caldria un petit nombre, consagrat a l'amorós estudi dels textos antics.

JOAN ESTELRICH

Poesia catalana

EL FOC ETERN

Damunt dels llavis t'hi batega un foc,
un foc etern que de cremar no es cansa
i l'ànima em consum poquet a poc
amb esperança avui, demà amb recança.

La Primavera ja ha florit els tanys
i s'han rejovenit totes les vides
i encar tos llavis van cremant-me els anys
que s'escolen a dolls per mes ferides.

Què en trec de veure que s'acosta el juny
i comença pels camps la cançó alada,
si sento que m'empenyen de molt lluny
devers ta inextingible flamarada?

La gran follia dels desigs vermells
m'aboca al mig del foc perquè hi expiri
i avui ja hi he cremat tots els cabells
alçant una fumera de martiri.

I encar no en sento enuig, que al meu davant
hi hauria sols la gran tenebra espessa
si no fos aquest foc que em don espant
i em fa la sang més viva i més espessa.

Si no fos el dalit de venî a tu
i veure't a ple sol com guspireges,
mes que en el món no hi brillarà ningú.
Amb les serps a l'entorn de les enveges

i al lluny la gran corrua de captius
que van seguint adalerats ta via;
i encara els morts a més a més dels vius
que no han pogut haver ta companyia.

Si no fos que el fossar que porto a dins
amb les passions que hi van trobant pastura
un jorn l'acallaran els teus instints
quan baixaré tot sol la sepultura.

Si no fos que el patir no será etern!
Què hi fa que quan la vida se t'aturi
i vingui el cos a rosegar-te el verm
encara el foc dels llavis et perduri?

Què hi fa que a dins la terra, al fons del fons,
hi resplendeixi encar la teva flama?
Què a les vinents generacions
quan sàpiguen de tu i la teva fama

espaordides s'els hi aturi el pols
al veure, ertes davant ta tomba rasa,
en mig dels rocs, els ossos i la pols
els teus llavis vermells com una brasa?

RAMON M. JUNCADELLA

Lírica italiana

LA VIDA SOLITÀRIA

La pluja matinera—quan s'engresca
batent les ales dins la cambra closa
la gallineta, i al balcó s'aboca
el camperol i el sol que naix dardeja
amb els seus trèmuls raigs de llum les gotes
que cauen—tusta la cabana meva
i dolçament em deixondeix, i surto;
i els nuvolets tan lleus, la cridadissa
primera dels ocells i l'aura fresca
i l'alegre contrada beneeixo:
que massa, infaustes pedres ciutadanes,
us conec i us he vist; lla on acompanya
l'odi al dolor; lla on la meva vida
visc dolorós i on finirà tan d'hora!
Un xic de pietat, ben poca, em mostra
Natura en aquests llocs; altra temps era
molt més dolça per mi. Perquè tu apartes
l'esguard dels miserables i menysprees
malaurances i afanys, a la regina
Felicitat servint només, natura.
Ni al cel ni en terra a l'infeliç li resta
cap amic ni refugi sinó el ferro.
De vegades dalt d'un pujol em poso,
ben solitari, prop de la ribera
d'un llac voltat de plantes taciturnes.
Aquí, quan el migjorn al cel es gira
la seva imatge plàcida el Sol pinta
i no remou el vent herba ni fulla
i ni l'ona rebot ni la cigala
canta esclatant, ni al branquilló les plumes
bat l'ocellet ni brunz la papallona,
ni prop ni lluny cap veu ni gest no es lluca.
Tenen aquestes ribes tanta calma,
que quasi al món i a mi mateix oblido
seient immòbil; i m'apar que ingràvids
jeguin els membres meus, sense que els mogui
seny o esperit, i llur antiga calma
amb el silenci de l'indret es fongui.
Amor, amor què lluny que t'en anares
del meu pit que va ser tan cald un dia,
tan roent. Amb la seva mà ben freda
va estrenye'l la dissort i en glaç el torna
a la flor dels meus anys. El temps recordo
que davallares fins a mi. Com era
dolç aquell temps que ja ha passat, quan s'obre
a l'esguard jovenil tot l'escenari
malavirat del món, amb un somriure
de paradís. Les noves esperances
i el desig prenen al minyó, batega
contra el pit el seu cor, i es posa a l'obra
d'aquesta vida com qui va a la dança,
miserable mortal. Mes no tan d'hora
vaig llambregar-te, amor. La meva vida
la Fortuna l'havia ja rompuda
i els meus ulls eren fets per plorar sempre.
No gens menys, si algun cop pujant les costes
solanes, matinet, o quan encesos
lluen els camps, els cims i les teulades,
trobo la faç d'una gentil donzella;
o quan en mig de la tranquil·la calma
de la nit estival, la vagabunda
passa davant d'una masia aturo
l'erma terra esguardant, i de la noia
que amb la feina a la mà la nit atrapa,
sento com sona en les desertes cambres
el cant subtil, a bategar s'apressa
aquest cor meu de roc: mes, ai, retorna
al ferri ensopiment, que fa estranyesa
que en el meu pit quelcom suau s'hi mogui.
Oh, cara lluna, que a ta llum quieta
ballen les llebres en el bosc, i es queixa
el caçador de bon matí quan troba
les petges embrollades i es desvia,
fent marrada, dels caus; salve, oh benigna
regina de les nits. Ton raig davalla
amoïnós en mig de les maleses
o en la casa deserta, sobre el ferro
del pàl·lid lladre que estirant l'orella
la remor dels cavalls i de les rodes
de lluny observa o el trepig de passes
en el callat camí; després, tot d'una,
amb el so de les armes i les ronques
veus i ganyotes funerals li gela
el cor al caminant i de seguida
el deixa nu i mig mort entre les roques.
La teva llum amoïnosa encontra
el bagasser pels carrerons de vila
que frec a frec de les parets empaita
l'ombra secreta, i li fan paüra
el llum encès i la finestra oberta.
Amoïnós a l'ànima malvada:
per mi sempre serà dolça i benigna
la teva eixida sobre les contrades
on només colls alegres i espaiosos
camps, obres a l'esguard. I encar solia,
innocent que vaig ser!, ton agradable
raig acusà en els llocs més populosos
quan m'oferia a l'ull humà, i quan feia
que el meu esguard veiés humans aspectes.
Ara per sempre més he de lloar-te
tant si et veig navegant en mig dels núvols
com si del camp celest dominadora
serena esguardes la feblesa humana.
Em reveuràs sovint mut, solitari,
errar pel bosc i per les verdes ribes
o seure tot content dessobre l'herba
si cor i alè a sospirar m'aguanten.

G. LEOPARDI

(*Tomàs Garcés*, trad.)

ELS LLIBRES

J. M. DE SAGARRA.—*POEMES I CANÇONS.—Edit Catalana.—Barcelona, 1922.*

D'ençà del *Primer llibre de poemes*, la lírica d'En Josep Maria de Sagarra ha fet el seu camí. Un camí no massa llis, sinó amb corbes i accidents, com cal. Aquella llum diàtana de *Chora*, aquella dolça sentimentalitat de *L'Hereu Riera* i l'optimisme sensual del *Record de Solsona*, no són pas la coloraina bigarrada i bellugadissa dels versos finals del llibre. Sembla com si, en canviar el poeta de paisatge, hagi canviat també el color de la seva poesia. En el seu primer llibre de versos, En Sagarra copsa dramàticament el panorama i el sublima: *Chora* és l'exemple més significatiu d'això. Cada paraula té un ressò i una emoció d'eternitat; aturat el temps, el poeta recrea cada petita cosa; les herbes i les bèsties agafen una vida immortal. La sublimació de la natura situa a segon pla el sobrenatural: l'alosa, volant pel cel, enyora el camp humit, i l'ase i el bou i l'enterramorts lloen la terra que els aguanta. I el poeta sent una veu que li diu que la gràcia de la terra no s'acabarà, mai sinó que en la pau de l'altra vida durarà per sempre més. Per això en els versos d'En Sagarra els ocells i les plantes i tot el que sobre la terra es cria, és anomenat amb paraules plenes d'unció.

M'imagino l'efecte que devia fer l'aparició d'En Sagarra a les lletres catalanes. Un home que canta amb una veu tan humana! El *Primer llibre de poemes* és un ample batec d'humanitat: recordeu cada poema i veureu com el que més us captiva és precisament aquest alè poderós que us dúu, segellades d'una manera personalíssima, les remors i els perfums del nostre terròs català. Recordeu la tendresa evocativa de *Mater lachrimarum* amb les seves suggestions de paisatge; *Chora*, tan líricament tendenciosa; les *Rogatives a muntanya*, plenes d'imatges que semblen tallades amb un ganivet tosc; *Record de Solsona*, tan fi i tan sensual, i recordeu, en fi, aquell *Hereu Riera*, bategant de vida. Hi ha versos a l'*Hereu Riera*, com aquells que fan: *Nit de Nadal, que ets la nit d'alegria,—ai, que per mi t'han posat un mal nom;—si dins ton si l'estimada es moria,—què se me'n dóna del goig de tothom?*, extraordinàriament impressionants per la seva humanitat.

L'entrada d'En Sagarra a la poesia catalana significava el més important intent de donar vida a la natura que s'hagi fet a Catalunya des dels temps de Verdaguer.

Demés del *Primer llibre de poemes*, integren el volum de versos d'En Sagarra les *Cançons d'Abril i de Novembre*, que ja s'havien publicat a la biblioteca de LA REVISTA, i les *Cançons de taverna i d'oblit*, editades ara per primera volta. Les *Cançons d'abril i de novembre* són una mena d'intermedi fresc i jovenil, d'una gran dolcesa de color; poemes breus on el Sagarra es més artífex que creador. Jo em permeto subratllar admirativament la poesia que es diu *La nena de la rotllana*, d'un aire tan semblant a *Francisqueta*, inclosa en les *Cançons de taverna i d'oblit*. Es en aquestes cançons que l'obra d'En Josep Maria de Sagarra presenta un nou aspecte important: el cant de joia s'ha tornat elegia, i si el paisatge no és tan clar com abans, el panorama interior és confós i barrejat. Poemes d'oblit amorós, poemes de taverna, poemes amb tesi, composen aquesta última part de l'obra d'En Sagarra. Un fons de tristesa i d'amargor s'hi agita; però, al damunt, la mateixa arquitectura, les mateixes imatges regalimants de suc i el mateix ritme admirable. Abans era la terra sota el sol i ara és un «espai fet de perles grises», l'escenari. La taverna fumada no comporta tonades diàfanes. Però, que hi fa! Fet i fet, aquella cançó de taverna que comença: *si vas per la salzereda...* val tan com la més amarada de llum, i el poema *In vino veritas* és tan humà com *Chora*. Aquesta humanitat, cal repetir-ho, és la força d'En Sagarra, i és, demés, la unitat de la seva obra. De tots els poetes catalans d'ara cap com En Sagarra ha fet moure dramàticament, humanament, la natura. Amb el seu alè de poeta ha animat i ha armat els paisatges, els ha fet intervenir en la seva baralla sentimental. Per això en les lluites més crues i eixutes, a En Sagarra el salven, agraïts, el cant de l'alosa i l'olor del romaní.

L'HOME DEL QUAL ES PARLA.—Allés, imp.—Barcelona, 1922.

Ve't aquí un tipus de llibre, nou a Catalunya. Una confessió col·lectiva, anònima, atribuïda a un personatge fantàstic anomenat «L'home del qual es parla», en el qual es simbolitza la promoció dels que «havien saludat la virior en el temps que es compta, des de la Solidaritat als dies de la guerra gran». Es la confessió d'un home pensatiu a qui la vida, rebel, no es donava; un home que com aquell del Papini s'havia fet un món de guix i de cartró, és a dir, un home infeliç. La felicitat podia venir només de l'acceptació de la realitat quotidiana, no de «confirmar que dos i dos fan quatre, sinó de meravellar-nos (la Fe) que cada dia dos i dos encara facin quatre». Aquesta realitat salvadora fou, en L'home del qual es parla, el primer plor del seu infant després de la naixença.

L'anònim cronista de la petita i intensa història de L'home del qual es parla, ha escrit unes pàgines en un estil ardent en el qual les paraules glateixen per sortir totes a l'hora. Es un estil il·luminat i líric que enlluerna de tanta claror.

La interpretació de la història de L'home del qual és parla afirma, diu el cronista, la necessitat de dur el Farenostre, és a dir, la Fe, al poble. El pecat de tota la promoció del noucents a Catalunya ha estat precisament la ironia, la desesperança, la incredulitat. Contra tot això, la Fe, diu apostòlicament l'anònim autor de L'home del qual es parla.

No sabem si aquest llibre originarà o no un moviment de sinceritat i de creença col·lectives. En tot cas ens plau de constatar com un home d'una promoció anterior a la de les extremes joventuts d'ara s'acorda amb elles en declarar una fallida i un remei. Es un bon senyal en la vida d'un poble que es facin confessions generals, encara que siguin anònimes.

JOSEP M. CASAS DE MULLER.—*LLIBRE DE VERSOS.—Barcelona, 1922.*

Declara l'autor, humilment, en el pròleg de la seva obra, que li ha «semblat més propi dir-ne Llibre de Versos que de Poesies, perquè de versos són molts els que en fan, però de poesia molt pocs en poden haver». A què aspira, aleshores, En J. M. Casas de Muller? Publicar un llibre de *versos* on «cap inquietud hi palpita» no és un petit entreteniment sense transcendència?

Cal, però, no deixar-se impressionar per les afirmacions del pròleg, i llegir el llibre i cercar-hi encara que sigui una engruna de poesia. Entre un davassall de paraules fútils hi trobareu de vegades una imatge viva; entre tanta retòrica i imitació hi trobareu de tant en tant un poema elemental i plàstic. No tot són derivacions del naturisme ingenu d'En Guasch, en el llibre d'En Casas de Muller; ni pedres falses maragallianes. Alguna de les *Cançons del bon temps*, el *Bacchus plorant*, estones del *Poema del pa*, tenen llum d'inspiració. El *Bacchus plorant*, que és la millor poesia del llibre, recorda el to d'En Sagarra, i és una composició forta i acolorida.

CRISTÒFOR DE DOMÈNEC.—*EL NOVEL·LISTA CATALA ALFONS MASERAS.—Barcelona, 1922.*

En Cristòfor de Domènec fa en aquest follet un estudi de l'obra de l'Alfons

Maseras i de l'època que va produir-la. En Domènec escriu en un català una mica extravagant, però amb una vivacitat extraordinària. Hi ha un tumulte verbal que dóna un to oratori a l' pologia d'En Maseras, i una gran vehemència en els judicis

En Domènec, aquest home que ha escrit i guarda inèdites tantes obres de filosofia i de poesia, ha iniciat amb el comentari a l'obra d'En Maseras la seva aportació a la bibliografia catalana. Considera l'obra del nostre novel·lista dividida en tres èpoques: la primera comprèn des de *Delirium* fins a *L'adolescent*; la segona va des d'aquesta novel·la babilònica fins a les *Eglogues*; la tercera comença en *A la deriva*. Per cada una de les obres d'En Maseras té En Domènec un comentari profús i entusiasta.

Sembla que la finalitat del follet d'En C. de D. ha sigut alhora la reivindicació de la glòria d'En Maseras entre nosaltres, i l'expansió del seu nom fora de Catalunya. Admirables propòsits, per tal com l'Alfons Maseras és de tots els noucentistes catalans el millor creador de novel·les. Es, doncs, una tasca excel·lent la de propagar Europa endins el nom de l'il·lustre escriptor. Cosa que com els nostres lectors saben no pot dir-se igualment de tots els escriptors i artistes que veuen comentada o reproduïda llur obra en fantàstiques revistes estrangeres. Està molt bé que el nom de l'Alfons Maseras vagi precedit de «el novel·lista català». Però Déu-nos-en-guard que l'obra del senyor X, o la del senyor Z, trobi un glosador desinteressat que escampi pel món follets titulats «El poeta català senyor X», o «El pintor català senyor Z»! L'expansió és una cosa molt sèria, i a Catalunya no som tan rics d'homes genials que poguem passeiar-ne gaires dotzenes per Europa.

JOCS FLORALS DE BARCELONA.—Any LXIV de llur restauració.— Barcelona, 1922.

Qui volgués abastar, a través d'aquest volum, un lleu reflexe del nostre panorama poètic, en seria ben defraudat, de segur. Representants de la vella escola al costat de noms joveníssims formen el llibre dels Jocs Florals d'enguany. Entre ells, En Josep Carner apareix de nou. A pesar de tot, a pesar de la diversitat de poetes, el volum no significa ni una antologia ni un descobriment. Es un aplec heterogeni de versos.

Cal assenyalar en aquest llibre dels Jocs Florals, a part l'aportació jovenil i la reaparició d'En Carner en la gaia lluita, un discurs presidencial d'En Ruyra assenyat i fi, i unes paraules molt discretes d'En J. S. Pons.

R. SURIÑACH SENTIES.—*POEMA DE CLINICA (Petites proses).—Barcelona*, 1922.

El llibre d'un malalt a la Clínica. Les coses que veu, les cares adolorides i l'espectacle del món des de dins de la cambra, són ressenyats fidelment en aquest llibre. Es fet d'una manera simple, no gaire retocat, es veu. Les petites proses del *Poema de Clínica* no són pas joiells literaris. Ben al revés, més de quatre vegades penseu que de tan llises devenen vulgars, i més que obra de creació pura són comentaris humils dits a mitja veu. Però hi ha un tan profund amor a la vida i a la humanitat, una resignada consciència de la pròpia misèria de carn i ossos, que donen al *Poema de Clínica* una càlida vibració salvadora.

CARLES RAHOLA.—*LA DOMINACIO NAPOLEONICA A GIRONA.—Publ. de* LA REVISTA.—*Barcelona*, 1922.

En Carles Rahola, aquest eminent periodista i historiador, ha fet un treball admirable. Ha tret a la llum del sol unes quantes figures i uns quants aspectes de la Girona dominada dels anys 1809 a 1814. Ha estat *La dominació napoleònica a Girona* una brillant manera de commemorar el centenari de l'il·lustre home d'acció.

No pot demanar-se en el llibre d'En Rahola una major sobrietat ni una major lucidesa. Les paraules són sempre adequades i l'evocació dels homes de l'època, justa i vivent, sense escarafalls de novel·la. Els intendents, els mariscals, els afrancesats notables que van agitar-se a Girona, són transportats al llibre d'En Rahola amb un gran amor d'historiador. La figura complexa i simpàtica del corregidor Tomàs Puig, el vehement afrancesat emporlanès, és la que En Carles Rahola descriu amb més cura i minuciositat crítica.

Cal remarcar, a propòsit d'aquest llibre, l'aire seriós que tenen a Catalunya els centenaris dels grans homes. A Catalunya és creu, sortosament, preferible honorar la memòria d'un geni amb un bon llibre que amb una festa oficial farcida de retòrica i de fullaraca.

El llibre d'En Carles Rahola, com el ja aparegut d'En Frederic Camp, són el millor homenatge que podia fer la intel·lectualitat catalana al Gran Emperador.

F. SITJÀ. — *L'ÀNIMA OBERTA.—Publicacions de* LA REVISTA.—*Barcelona*, 1922.

L'ànima oberta és un llibre d'una gràcia ben catalana. Imatges a mitja veu, acolorides amb colors suaus; versos llisos i saborosos com una llesca de pa. El poeta Francesc Sitjà i Pineda, amb aquest llibre, dúu un nou matís de tendresa a les nostres lletres.

Finors de paisatge, finors d'esperit, dites en uns versos clars com l'aigua. No oblidem que En Sitjà ha fet cantar els infants i compendrem aleshores el doll pur i perfumat de la seva poesia.

JOSEP CARNER. — *LA CREACIO DE EVA I ALTRES CONTES. — Biblioteca Catalana.—Barcelona*, 1922.

Un home tan fi com En Carner, traductor de Marck Twain, havia de reeixir per força en fer un llibre de contes. Una pila d'episodis enginyosos, de frases facecioses, són recollits en el llibre *La creació d'Eva i altres contes*. La narració carneriana és seguida amb aquell interès que els grans *causeurs* us suggereixen. Però, és realment un llibre de contes, el d'En Carner? Segon sel concepte més corrent de conte, no. Els d'En Carner no tenen un argument real. Són, gairebé tots, un seguit de comentaris a l'entorn d'una frase, o un seguit de paraules preparant-vos una frase. De seguit, però, recordareu els precedents gloriosos d'un humorisme semblant i concedireu a les creacions d'En Carner, delicioses i fútils com el fum del cigar, la més alta categoria de contes alats.

J. MILLÀS-RAURELL.—*TERCER LLIBRE DE POEMES.—Publ. de* LA REVISTA.—*Barcelona*, 1922.

Quina distància de la *Oda connubial*, per exemple, a la *Invocació a l'amor*! Tot aquest tercer llibre d'En Millàs-Raurell és així, fet de salts i de contrallums. Poemes tumultuosos i eixuts, sonets escrits sota l'ombra de l'Ariosto; cançons, odes, invocacions. Obres nues d'imatges o vessants d'imatgeria, punyents o gracioses. Es un caos, és com una terra ignia, aquest *Tercer llibre de poemes*.

Tot el que Carles Riba va escriure del Millàs-Raurell podria repetir-se de bell nou. Tot, excepte l'afirmació «d'una general manca de sentit rítmic». Gosaria a dir que en molts paratges del *Tercer llibre de poemes* aquest sentit rítmic ha estat trobat, per bé que a costa de concessions. Sembla adquirit per intercànvi. En Millàs-Raurell, que és un dels poetes catalans d'ara més originals, és també dels més influïts. En Carles Riba citava Walt Withman. Per què no citar també Ariosto, i Maragall i Llòpez-Picó dels que nosaltres coneixem?

Dir que En Millàs-Raurell és verd encara, em sembla que no és una pedanteria sinó una veritat com un temple. Esperem amb tota l'atenció que el nostre amic mereix, la seva obra personal i assaonada. Esperem que en aquesta terra ignia que són els seus versos s'hi marquin les muntanyes i els rius, i hi apareixin els ocells i les flors, devenint un paisatge original i inconfundible.

T. G.

CAL ESMENTAR

La versió catalana de *Els Deu mil*, deguda a l'esforç sapient d'En Carles Riba. Es feta amb una prosa tan viva, que ens ha fet oblidar l'enorme tristesa dels exercicis de grec a classe.

—El poema de Mn. Clapés *La Redempció*, que és un intent molt seriós d'epopeia religiosa. Es un monument literari que recorda *L'Atlàntida* per l'estructura i per la profusió retòrica. Nosaltres preferiríem un poema que recordés el *Canigó*, però no deixem de lloar un assaig tan considerable com el realitzat per Mn. Clapés

—La traducció, per C. Capdevila, de

la novel·la de Walter Scott *El Talisman*, feta amb discreció i cura.

—*Les Amorandes*, novel·la de Julien Benda, de ple dins l'intel·lectualisme de l'autor. Llibre que compendran alguns dels nostres amics, pocs certament.

Als altres caldria advertir: està prohibit que llegeixin aquest llibre els imbècils i els qui en saben massa.

—El primer i segon volum de *Les Thibault*, novel·la de Roger Martin du Gard, en la qual retrobem el desig de grandesa i la recerca de totalitat que feia apassionadora la lectura de les millors pàgines de Tolstoi i del Jean-Christophe de Romain Rolland.

—*Le donne nella Divina Commedia*, estudi cenyit i cordial amb què el professor Alfred Giannini ha contribuït a les festes intel·lectuals del sisè centenari del Dant.

—*José Ingenieros y el porvenir de la filosofía*, estudi comprensiu i comprensible de Julio Endara.

—*Poèmes de la vie moderne*, par Henri Dalby. Qui havia dit que els poetes s'acaben? Davant de llibres com aquest nosaltres afirmem que resten i que les coses encara es poden redir amb un accent nou.

—*Dove è il peccato, è Dio*, novel·la de Mario Puccini, ben pensada i ben reeixida.

—*Les plaisirs et les jeux*, per Georges Duhamel. Bon llibre.

—*La promenade insolite*, per P. Lasserre; *Philosophie du Goût musical*, del mateix autor. Si diem que són també dos bons llibres, ens cal afegir que és qüestió de situar-se per trobar-los bons.

—*Les pensées choisies d'Alexandre Mercereau*, dins la col·lecció de pensadors contemporanis, de la casa Figuière. Llibre copiós i complet, ordenat amb bona trassa perquè la diversitat i la profunditat no s'enutgin ni es contradiguin molt.

LES REVISTES

LA PEDAGOGIA ACTUAL A CATALUNYA.

Observant amb mirada imparcial l'obra pedagògica a Catalunya en els darrers temps és innegable que es pot constatar un esforç i un desplegament extraordinari d'iniciatives per a copçar i aplicar les coses més vives de la pedagogia.

Limitant-nos al moment actual, podem comprovar com en els moviments pedagògics que es dibuixen en el món en sentit d'aplicació escolar, Catalunya hi pot tenir gairebé sempre una representació no pas mancada de lluïment.

Ara mateix en l'exposició organitzada per «La Nouvelle Education», associació francesa d'ensenyament modern basat en els principis del lliure desplegament de l'infant, emparentada per tant amb tot el que de més nou es produeix a Itàlia, Suïssa, Anglaterra, etc., un grup de mestres catalans hi ha pogut aportar unes col·leccions de treballs produïts pels infants segons els principis de la nova escola, les quals segons expressió del representant d'aquests mestres a París, «han fet molt bon paper». Es podria creure que unes col·leccions de treballs poden ésser cosa preparada, però nosaltres afirmem categòricament que no es produeixen, que no poden produir-se allà on el mestre no té un sentit modern de l'ensenyament i on l'escola no respira un ambient de companyonia que faci possible la lliure expansió de l'esperit de l'infant.

Això vol dir en altres mots que aquells ideals que inspiren els directors del moviment de «La Nouvelle Education» son vivassos a casa nostra, tenen els seus llocs d'arrelament i donen els seus fruits.

En un altre aspecte hem vist darrerament una nova comprovació d'aquest fet. Es parla molt ara en les revistes dels Estats Units de l'anomenat *project-method* sobre el qual sabem que *Butlletí dels Mestres* donarà una nota pròximament. Es això, diríem, una cristal·lització de les teories americanes d'ensenyament promulgades en la seva expressió definitiva pel gran pedagog Dewey. Les teories han de passar un temps abans no arriben a la pràctica, més ben dit a l'aplicació general com a sistema, com a forma de vida social. Diríem, doncs, que aquest és el moment d'expansió a Amèrica de les idees de Dewey sobre les activitats escolars organitzades a semblança de les activitats socials. Així «The project-method» consisteix en el treball escolar organitzat a base d'un projecte a desenrotllar en comú. Els temes de treball són molt sovint reconstruccions històriques: un castell de l'edat mitjana; una ciutat antiga, etc. Els alumnes observen els models, estudien l'època, planegen la reproducció i la realitzen. Aquest fet dels temes històrics ens ha fet recordar la coincidència amb alguns treballs que l'Escola Mossèn Cinto ha presentat a les Exposicions del Consell de Pedagogia. Tothom recordarà les reproduccions del Castell d'Aramprunyà i del Pont del Diable i les explicacions dels professors sobre la manera d'ésser treballades en la citada escola i sense voler significar que l'assaig sigui exactament una manifestació del *project-method* serà precís reconèixer en ell una notable anticipació d'aquest.

Esmentem això com a fets últims i per no referir-nos als nombrosos i atrevits assaigs realitzats pels Palau, els Bardina, els Barceló, els Vila, etc., i sobretot l'arriscadissima empresa de dur a Barcelona el mètode Montessori amb la mateixa Doctora, coses totes menudes, infimes i moridores com les llavors, però que els anys a venir exaltaran almenys posant-les com a senyals, com a fites de la mateixa manera que és fita i senyal l'entrada de Pestalozzi a Espanya en la història de la Pedagogia espanyola.

Però ara, situant-nos en el terreny pràctic, en el terreny dels resultats positius, podem nosaltres estar satisfets *només* amb aquestes explosions que l'ideal d'una pàtria rediviva provoca? En altres mots i analitzant fredament el fet amb l'escalpell a la mà fins els últims plecs de la vulgaritat quotidiana, aquests assaigs han produït en les escoles els resultats positius que les necessitats del viure, ai! no poden fer oblidadissos? Han produït al cap de l'any aquell bon balanç sense el qual tot establiment s'arruïna?

Aquesta és la qüestió! Aquí rau al nostre entendre el gran problema de la pedagogia actual a Catalunya! Jamai emlloc del món els ideals han donat bons balanços. Els ideals són les matrius del futur, són els que seran terra de llaurada, plena de llegor en el futur, però en el moment que bufen no són res més que vent i pols impalpable i fugitiva. Aquí, doncs, es troba la gran qüestió. No, no es dels assaigs en si, el defecte. El mal és un altre. Nosaltres per assegurar l'esdevenir, per a la vida dels nostres fills hem de ventar els ideals que molguin i trinxin la roca viva, però el mal és que mentrestant, mentre això succeeix, per a les necessitats peremptòries, pel pa de cada dia no tenim escola.

Mentre es fa l'assaig, mentre es busca el nou camí, hi ha d'haver el sistema que asseguri les funcions ordinàries, puix la vida no es pot interrompre. I això és el que ens manca. Cap dels ensenyaments substantius de l'escola no el tenim sistematitzat. Qui ens dóna la norma per l'ensenyament de la nostra llengua? On és el material, on és l'estudi dels nostres clàssics, on són les selectes d'autors, on és la crítica literària i gramatical que orientin l'esperit públic i facin viable la tasca del mestre? Es que cada mestre en la seva escola s'ho ha d'inventar? I la nostra geografia i la nostra història, on son? Ja hem arribat al moment de convertir-les en pa tendre i mengívol per l'infant? I de les ciències naturals, de les ciències d'observació, d'exploració de l'ambient tan necessàries en l'escola viva i real, no en podríem dir el mateix? Però, encara més. On és el nostre esperit pedagògic, el criteri que ha d'informar tota la vida escolar arrencat de l'ànima de la terra sense el qual tot el que es vulgui dir o fer d'educació moral i cívica no és res més que un joc extern i inútil?

La posició del mestre conscient, en el nostre país és tràgica. No sols ha de fer escola sense escola. Hi ha un altre aspecte del problema no menys desconsolador. Ell pot tenir una intuïció admirable del que sigui l'*ensenyament* i saltant per sobre buits i llacunes pot arribar a les aplicacions més subtils i arriscades, però el seu esforç de poc serveix. Per manca d'aquell mateix element anterior on repenjar-se, l'obra no trascendeix, no es multiplica i tot el treball d'aquest mestre prodigiós no passa d'una de tantes formes de la influencia personal. Sortós d'ell encara si ha trobat deixeble en carn i en sang. Altra forma de generació li és absolutament impossible.

—Què hi veniu a cercar aquí, deia un savi estranger als mestres catalans que l'anaven a veure, si a casa vostra ho coneixeu tot? Si, ho coneixem tot, però socialment l'obra no aflora, el treball no apareix i més aviat a cada nou intent els millors edificis ens desapareixen.

Fa poc, mentre meditàvem aquestes coses, un llibre arribat de fresc a les nostres mans ens confirmava en la nostra opinió. Diu recentment el pedagog francès J. Devolvé, tot revisant els progressos de l'ensenyament arreu del món:

«Mais n'entrons dans cette voie qu'en toute liberté de jugement, et sans nous laisser impressioner par l'aspect monumental de l'œuvre américaine.

A cet effet gardons bien conscience de la valeur actuelle de notre enseignement français. Il n'est pas inutile de recueillir dans un ouvrage américain un témoignage de cette valeur: R. W. Brown, frappé de la supériorité des écoliers français dans l'art d'écrire, s'est livré à une enquête personnelle dans les écoles et les lycées de France. Il a constaté que cette supériorité réelle n'est pas limitée à l'usage de la langue française; il rapporte ce curieux résultat d'expérience: une même dictée anglaise faite sans faute par 11 lycéens français sur 28 et par 11 écoliers américains sur 500. Il conclut à la valeur supérieure de la «traditions organisée» d'une langue. Un tel témoignage est propre à nous avertir de ne point nous écarter, sans certitude de gain, des formes générales de tradition scolaire, dont les effets sont ainsi appréciés au dehors.»

El problema d'ensenyament en el nostre país és, doncs, més difícil, més complicat que en altres llocs. Mancats de tradició, sense elements consolidats per a l'escola, hem de fer dos treballs simultanis amb tota la pena, amb tots els defectes de les dobles funcions. Hem d'inventar, hem d'explorar, hem de seguir el vol rapidíssim de la pedagogia moderna, puix és aquesta per la nostra pàtria una raó d'ésser intrínsecament i en el concert dels pobles, però no podem ésser uns aventurers. A la vegada i amb els mateixos instruments a manca d'altres, hem de fer alguna cosa fixa i segura com la tradició, que ens permeti de seguida posar el peu i aixoplugar-nos.

ALEXANDRE GALÍ

RATHENAU

No ens plauen les necrologies informatives. Ens plau la presència o la deixa vital dels grans homes.

Fou un company nostre qui primer a Catalunya incorporà la significació exemplar de l'obra de Rathenau.

Fou LA REVISTA, la primera de les nostres publicacions que feu del pensament de Rathenau una aportació coordinada.

En el número pròxim continuarem convivint amb Rathenau sense fer-ne una novetat pòstuma.

ACCIÓ CATALANA

Amb la següent declaració s'inicia aquest *Butlletí* al que, si ja compta amb l'adhessió selecta dels intel·lectuals, de sitgem el clamoreig encoratjador de tots els patriotes:

«*Acció Catalana* ve a establir un contacte constant amb els seus adherits i amb tots els catalans conscients de llur nacionalitat. Les conclusions proclamades a la Conferència nacional catalana, són ensems el seu ideari patriòtic i les normes de la seva actuació.

Deixondir la consciència endormiscada de molts catalans; predicar un dia i un altre i tothora, amb la veu poderosa de l'exemple, una vida intensament catalana; oposar-se a qualsevol mascarada que intenti disfreçar-nos, ni que sigui prometent aventatges materials per Catalunya; dir-se i ésser radicalment nacionalista, sense ésser ni dir-se mai regionalista; convèncer tots els catalans que de pàtria no en tenim més que una, i treballar per tal que ella lliurement determini com ha de constituir-se: aquesta tasca — llarga, perillosa i gloriosa — és la que *Acció Catalana* s'ha imposat, i a la qual invita tots els catalans que sentin com un afront la situació actual de Catalunya.

Som en estat de guerra. Treballem, doncs, per tal que l'hora de la gran batalla arribi demà mateix, i avui, de la trinxera estant, enfortim-nos i desgastem l'enemic.

Catalunya no té exèrcit, ni esquadra, ni tribunals, ni ministres, ni colònies, ni protectorats, ni desprestigi internacional. Catalunya té una llengua, una literatura, un dret, una història, un treball, una riquesa, un esperit democràtic i, per damunt de tot, una voluntat nacional que va fent el seu camí. Fressar aquest camí és la tasca d'*Acció Catalana*.

Els catalans són els únics compatriotes nostres. Els nacionalistes, de qualsevol partit polític, són demés els nostres amics, voldríem que fossin els nostres adherents; els catalans encara no nacionalistes són la raó més gran de la nostra existència. La tasca més profitosa que cal fer és la de nacionalitzar el nostre poble, de donar-li a cada català el sentiment de dignitat nacional, amb el fi que sàpiga mantenir-la sempre, on calgui i com convingui, amb el mateix braó que mantindria la seva personal. Havem despesa tanta de paciència, que ja és hora que se'ns acabi.

Passi el que passi, *Acció Catalana* seguirà sempre la via que s'ha marcat, fins arribar a la victòria. La seguirà més depressa o més poc a poc, segons les forces que tingui a cada moment; meditarà tots els seus passos, però un cop donats no es farà mai enrera. Cal donar a l'actuació nacionalista una seriositat, una austeritat absolutes. *Acció Catalana* mai no farà promeses que no compleixi, ni mai que amenaci no romandrà amb els braços creuats ni amb el puny enlaire.

Ningú no sent amb entusiasme més sincer que nosaltres les idees d'amplia confraternitat universal. Per això mateix, en la bella dansa dels pobles volem que la nostra pàtria hi entri com a gentil balladora, no pas que de lluny estant l'esguardi, a través de finestres reixades, tot feinejant a l'obrador o a la fàbrica.

Els interessos pacten i transigeixen; *Acció Catalana*, que només defensa ideals, ni pacta ni transigeix. La política de conciliació, d'efusió, d'insinceritat, no és pas la seva. Tampoc no ho és aquella altra, aparentment extremista, del *tot o res*, la qual sempre es queda en el *res*. *Acció Catalana* no està per dilemes: la seva política és la del *tot*.»

COSES DE TEATRE

Excel·lents actors han emprès una nova aventura teatral. Entusiasme i poca fortuna els han guiat. La poca fortuna l'han tinguda no en l'acceptació del públic, sinó en la tria de les obres que han representat en llurs «Sessions d'Art». Altra vegada ens ofereixen Nora i Lleonarda, les nostres antigues amigues. Com si altres noms no haguessin passat pel món, en aqueixes sessions selectes, tornen a donar-nos Ibsen i Bjœrnson. Com un perillós assaig anuncien el nom de Wilde, una mica escorreguts, com si es donessin un xic de vergonya d'aparèixer snobs. Maeterlinck, ja és per tot el món una seda tallada. Malgrat la seva valor d'originalitat, Maeterlinck ha passat amb una pressa, que és d'aconsellar sia rebutjat en la formació d'un programa de «Sessions d'Art», si hom no aspira a un gran nombre de funcions. I així els altres.

Es clar que quan diem això ens referim exclusivament a la nostra escena. Després de les lloables i lloades sessions de «Teatre Intim», de l'Adrià Gual, no s'ha donat ni un pas endavant. La única novetat fou James Barrie, portat a l'escena catalana l'hivern passat, després de córrer totes les del món, àdhuc la castellana i a casa nostra mateix. L'espectador català desconeix no sols les produccions de darrera hora, sinó les de molts anys ençà. Citar noms seria facilíssim: Strindberg, Wedekind, Bernard Shaw (Bernard Shaw!! (1), Galsworthy — i entre els joves Milne, Vildrac, el mateix Cronmellinck, per què no?... — Tots aquests autors són absolutament desconeguts entre nosaltres, no sols pels espectadors, sinó també per la mateixa gent de teatre, per la majoria dels autors.

Ara que el nostre amic En Francesc Pujols ha dissertat sobre la crisi del nostre teatre i acusa els nostres autors de la penúria, s'escau aixecar la nostra veu — humil i culpable — per a dir-li que dessota de la faramalla de la seva prosa s'hi amaga, possiblement, la veritat. Realment, la culpa és dels autors i de ningú més que dels autors. La

(1) Adrià Gual el presentà amb *Càndida* quan les sessions del Teatre Intim; després res més.

manca d'interès en les seves — en les nostres — produccions és el motiu de l'abandó deplorable. Ens ho deia *Xenius* en una ocasió, molt de matinada, sota els arbres de la Rambla, en una albada magnífica de tardor.

Eugeni d'Ors llençava una acusació general sobre tots—tots sense cap ni una excepció—els autors nostres.

«Els seus personatges—deia—tenen menys complicacions, menys complexitat psíquica que qualsevol modisteta del carrer d'Aribau.» I ara, En Pujols, emet, fent-se ressò de la pública opinió, la mateixa opinió de *Xenius*.

La màxima culpa és dels autors, desorientats sense saber a qui donar-se, si a Déu o al Diable; si deixar lliure els seus purs sentiments, o les seves concuspiscències, procurant alguns donar el màxim a Déu, llevant tot el possible al Diable. Però no reixen, perquè tenen els prejudicis del públic en el moll dels óssos. I encara que no els tinguessin, pateixen d'una ignorància, en molts d'ells, absoluta, de tot el que s'ha fet pel món. No coneixen les obres contemporànies de l'aviació, estan encara admirats en les obres contemporànies de la diligència.

Aquesta ignorància no és perdonable. No és perdonable perquè la culpa d'ella la tenen tots, tots els que intervenen de qualsevol manera en qüestions de teatre. La premsa potser és la menys culpable, perquè a la fi, avui dia el periodista és o aspira a ésser un snob i no s'espanta ni rebutja les obres que ell considera com «boutades»; per donar una prova d'esperit, alguns d'ells; els altres, avalorant conscientment la vàlua del que consideren.

Aquest desconeixement dels autors nostres, aquesta manca d'aeració, és el que els condemna a aquesta manca d'interès. I aquells que estan al corrent del moviment actual deixen trabar-se pels prejudicis del públic i de les empreses. El mal del teatre català, és de tots. Potser el menys culpable és el públic. Poc pot apreciar la valor d'una obra si no se l'educa per a la crítica. La corrent opinió que el nostre públic no pot resistir un llarg diàleg és una acusació que el públic ha de rebutjar en nom de la seva cultura. El que ha d'exigir és que el diàleg sia interessant.

A propòsit d'aquesta impaciència del públic davant d'una parella d'actors que sols enraonen, s'ha bastit una teoria tancada del teatre. S'ha dit: teatre és essencialment moviment. I els nostres autors han confós el moviment amb el garbuig. I l'obra més teatral, que volen dir la més moguda, és la més barroerament tramada, i en la qual els personatges són més barroers i s'exigeix als còmics la màxima barroeria per a que la representin.

El problema és extremadament complexe. Si dèiem que un diàleg no és soportat pel nostre públic si no és interessant, un autor ens diria que els seus diàlegs els soportaria, però que cal culpar-ne als còmics que no saben dialogar, no saben *moure* el diàleg. Tindria raó en quant als actors. En efecte, els nostres comediants tenen por a l'execució dels moviments. Han d'estar aturats i quiets, o han de còrrer i fer espaviments. No hi ha—en general—termes mitjos, no hi ha sobrietat, no hi ha matisacions. La tràgica fa tragèdia àdhuc jugant a cartes i la còmica fa comèdia fins en un enterrament.

Aquestes lamentables limitacions i exageracions fan, juntament amb altres factors intervinents, una cosa anormal del nostre teatre. Moltes vegades, plens d'una bona fe patriòtica, hem dit que som envejosos de les coses alienes, que a vegades no són pas millors que les nostres. En alguns aspectes de la vida artística i literària de Catalunya potser podríem dir això justament. En teatre, si considerem el que aqui s'escriu i s'interpreta, i recordem les coses vistes arreu del món, hem de convenir que l'estat actual del teatre, en tots sentits no és sinó una lamentable mediocritat.

La única manera d'evitar i curar aquesta gran misèria del nostre teatre, no és sinó la de procurar als nostres autors el coneixement de les produccions que sorgeixen a darrera hora, procurant, primer, omplir el buit que hi ha entre els drames ibsenians i les estilitzacions escèniques de Crommelink. L'autor nostre roda sempre entorn d'uns mateixos problemes, dintre d'un cercle que no gosaria pas trencar. Aquest cercle està format pels prejudicis de la teatralitat, per la moralitat barcelonina, que és una moralitat d'avestruç. A més, sembla que hi ha una tendència a la creació d'obres amorfes, planes, a estil de novel·la blanca, dirigida al ple del diumenge, format per espectadors digeridors del dinar extraordinari festiu i per solteres esveradorament fàcils de ruboritzar. Es clar que tota aquesta anòmala situació és creada per l'ambient. Al teatre no poden portar-se problemes que no preocupen ni interessen a la nostra gent, a la immensa majoria de la nostra gent. Seria un il·lús el que intentés portar a escena una de les obres psicoanalistes o relativistes que han sortit per Europa i Amèrica, tant bon punt Freud i Einstein feren de les seves teories el tema de les converses en tots els ambients socials europeus. No ens creurà ningú tan ingenus suposant que ens imaginem una Europa amb cuineres i soldats, passant les vetllades dominicals dissertant sobre la interpretació dels «omnis o l'evolució de la matèria, però si que, el que nosaltres anomenen classe mitjana, fora d'aquí té per company el llibre i va a passar, agradosament, una hora d'esplai en una conferència, i també si és vol, trobarem alguna cuinera alemanya que reciten Goethe o Heine, com les nostres aprenen els darrers couplets dels cabarets. Aquest públic barceloní, format la majoria per gent sense cap mena de preocupació intel·lectual, no pot, certament, ésser el públic ideal per a un autor que es disposi—com alguns n'hi ha a casa nostra—a fer un teatre honest, seriós i intel·ligent. Però aquest fet lamentable no ens ha de servir de pretext per a que els autors procurin amotllar-se a la capacitat limitada del públic, sinó que ha d'elevar fins a ell aquestes ments mandroses i fer estremir els coixinets del pensament, tan rovellats a força de recordar només i de no emplear el pensament per a crear o esforçar-lo a que entengui i sia agradós de les creacions.

Per això, insistim, cal procurar a tots els que formen el teatre i els que van a veure'l una educació intel·lectual europea. Hem d'ésser ben catalans i ben barcelonins, però Barcelona metròpoli, no Barcelona llogaret. No carrer de la Tapineria—en l'època de la seva esplendor, estava bé—ni tampoc Passeig de Gràcia, sinó una Barcelona de Granvia Laietana, amb autobusos i metropolità i aeroplans. Podem ésser molt locals pel nostre temperament, pel nostre caràcter, però que la nostra intel·ligència sia ben universal per a estilitzar els fruits d'aquells dos factors. I això costaria ben poc. Autors eminents, dels que han passat d'una generació a l'altra sense perdre totes les seves valors, sinó que al contrari lluiten per assimilar-se l'ambient intel·ligent de l'època per adaptar-lo a les seves catalanes produccions, aquests autors, sens dubte agraïrien la tasca que els volgués ésser oferta d'unes representacions clàssiques i unes representacions modernes, on tota l'ànima que glateix pel món pogués incorporar-se en les seves creacions i sentissin el batec serè de l'esperit dels mestres ancestrals.

I això que hauria pogut ésser fet per una activitat de teatre català d'art, que ha treballat a Barcelona, no ho ha estat. I sols ha estat donada una sèrie de obres conegudes ja, que no podent servir per a presentar-nos a una Duse, haurien pogut presentar-nos, amb un modest conjunt, per a edificació del nostre teatre, autors nous i obres noves. I segur que igualment ho hauria agraït la premsa que els anima i el crític de l'elogi ampulós que ha cremat tot l'incens del seu inagotable incenser.

LA FONT DE L'ALBERA

El dia 8 de juliol, a les Arenes de Ceret, va estrenar-se un drama líric en dos actes, dit *La font de l'Albera*, fill de la col·laboració del Pons, d'En Morera i d'En Violet.

Era joiós de sentir, en aquell indret, entre el Canigó i les Alberes, els versos d'En Pons i la música d'En Morera. Fou una festa plena d'emoció i de triomf. Una obra ben catalana, d'una catalanitat selecta, conqueria els cors de la gentada rossellonesa. La música d'En Morera subratllava i recreava els versos d'En Pons. Aquesta col·laboració era un símptoma característic de la unitat indestructible de Catalunya. Tantdebó que la festa de Ceret deixi en catalans d'allà i en els d'aquí una mica d'enyorances!

OMISSIO

Ens cal rectificar una frase incompleta apareguda en l'article sobre el poeta Albert Schneeberger, publicat en el nostre número anterior, sota aqueixa mateixa rúbrica. Es una petita omissió que traeix verament el sentit de la frase. Hom es refería allí a ço que M. Gustave-Louis Tantain escrivía a propòsit de la *Cité Intérieure*, l'obra remarcable de Schneeberger.

El paràgraf deia: «La seva filosofia realitza una captivadora síntesi de les teories nietzchèanes sobre la fluidesa de lo real.» La frase de M. Tantain ha d'ésser reconstruïda així:

«La seva filosofia realitza una captivadora síntesi de les teories nietzcheanes sobre la voluntat de puixança i de les instuicions bergsonianes sobre la fluidesa de lo Real.»

Prenguin-ne nota els nostres lectors.

Imp. J. HORTA: Girona, 11.-Barcelona

Obres publicades per la SOCIETAT CATALANA D'EDICIONS

1. **Alexandre Plana**: *Les idees polítiques d'en Valentí Almirall* 2.50
2. **Prudenci Bertrana**: *Proses bàrbares* (Agotada) 3.50
3. **J. Pous i Pagès**: *La vida y la mort d'en Jordi Fraginals* ..... 4.—
4. **Manuel de Montoliu**: *Estudis de Literatura catalana* Pròleg de Miquel S. Oliver 3.50
5. **Ramon Turró**: *Orígens del coneixement*. Volum I ..... 3.—
6. **Ramon Turró**: *Orígens del coneixement*. Volum II ..... 3.—
7. **A. Rovira i Virgili**: *Història dels moviments nacionalistes*. Pròleg de P. Corominas. Primera sèrie 3.50
8. **A. Rovira i Virgili**: *Història dels moviments nacionalistes*. Segona sèrie 3.50
9. **Apeles Mestres**: *Llibre d'or*. Cent cançons populars de diferents països..... 4.—
10. **F. Pi i Margall**: *La qüestió de Catalunya*. (Escrits i discursos.) Pròleg de Rovira i Virgili, amb una biografia de Pi i Margall.. 2.50
11. **Cebrià Montoliu**: *Walt Witman*: L'home i sa tasca 3.50
12. **Ignasi Ribera i Rovira**: *Contistes portuguesos*. Traducció catalana 3.50
13. **Alexandre Plana**: *Antologia de poetes catalans moderns* ..... 4.—
14. **A. Rovira i Virgili**: *La nacionalització de Catalunya* ..... 2.—
15. **A. Rovira i Virgili**: *Història dels moviments nacionalistes*. Tercera i última sèrie 3.50
16. **Alfons Maseras**: *Contistes francesos*. Traducció catalana 3.50
17. **Captain Morley**: *La guerra de les nacions*. Volum I 2.50
18. **J. M. López-Picó**: *Poesies*..... 3.50
19. **Carles Riba**: *Històries extraordinàries d,Edgar A. Poe*. Sèrie I 3.50
20. **A. Rovira i Virgili**: *Debats sobre el catalanisme* ..... 3.—
21. **Prudenci Bertrana**: *La lloca de la viuda* i altres narracions 3.50
22. **Alexandre Plana**: *Sol en el llindar*. Poesies. 3.50
23. **E. A. Butti**: *Llucifer*. Versió catalana de Joan Fabré i Oliver ..... 3.—
24. **Carles Soldevila**: *Plasenteries* ..... 3.—
25. **Pompeius Gener**: *La Dona mediterrània*, aplec de llegendes històriques. Volum I..... 4.—
26. **Pompeius Gener**: *La Dona mediterrània*, aplec de llegendes històriques. Volum II .... 4.—
27. **Raimond Casellas**: *Etapes estètiques*. Pròleg d'Eugeni d'Ors. Volum I 4.50
28. **Raimond Casellas**: *Etapes estètiques*. Epíleg de *Xenius*. Volum II 4.50
29. **Captain Morley**: *La guerra de les nacions*. Volum II 3.50
30. **Carles Riba**: *Històries extraordinàries d'Edgar A. Poe*, Sèrie II ..... 4.—
31. **A. Rovira i Virgili**: *Les valors ideals de la guerra* ..... 4.—
32. **Lluís Via** *Cullita*. Poesies 3.50
33. **Miquel S. Oliver**: *Catalunya en temps de la Revolució francesa*. Primera sèrie 4.50
34. **Plàcid Vidal**: *Infinit*. Volum I 3.50
35. **Plàcid Vidal**: *Infinit*. Volum II..... 3.50
36. **Ferran Agulló i Vidal**: *Marines* ..... 4.—
37. **Joan Pons i Massaveu**: *Com anàvem dient*. 4.—
38. **A. Rovira i Virgili**: *Nacionalisme i Federalisme* ..... 4.—
39. **Ferran Agulló i Vidal**: *De tots temps*. Poesies ..... 4.—
40. **Alfons Maseras**: *Contes a l'atzar* ..... 4.—
41. **Joaquim Riera i Bertran** : *Faules velles* .... 4.—
42. **Captain Morley**: *La guerra de les nacio ns*. Volum III. ..... 4.—
43. **Manuel Marinel·lo**: *Contes de reis i de prínceps* ..... 4.—
44. **J.M. López-Picó**: *Poesies* (1915-1919)..... 4.—
45. **Captain Morley**: *La guerra de les nacions*. Volum IV ..... 4.—
46. **Alfons Maseras**: *Interpretacions i motius* .. 4.—
47. **Pau Griera i Cruz**: *Desferres*. Novel·les .. 4.—
48. **Francesc Puig i Alfonso**: *Curiositats barcelonines*. Volum I ..... 4.—
49. **Francesc Puig i Alfonso**: *Curiositats barcelonines* Volum II ..... 4.—
50. **L. Nicolau d'Olwer**: *Comentaris*. (1915-1917). 4.—
51. **Josep Massó Ventós**: *Totes les cordes*..... 4.—
52. **Francesc Puig i Alfonso**: *Curiositats barcelonines* Volum III 4
53. **Josep Massó Ventós**: *Ideari de l'Amic*. Volum I ..... 4.—
54. **Alfons Maseras**: *El Llibre de les hores Cruentes* ..... 4.—

OBRES EN PREPARACIÓ

Perrault (Contes per a infants) Il·lustracions de Torné Esquius

Del natural... I del meu humor.—Joaquim Ciervo.

La guerra de les nacions (Vol. V i últim).—Captain Morley.

Les multitudes.—Raimond Casellas

Els sots feréstecs.—Raimond Casellas.

El mirall imaginari.—Alexandre Plana

Ideari de l'Amic (Segon volum) Josep Massó Ventós

Antologia de poetes portuguesos.—Ignasi Ribera Rovira

Del país dels tarongers.—Ignasi Ribera Rovira

Diàlegs literaris i altres assaigs de crítica.—Josep Ferran i Mayoral

Noves faules.—Joaquim Riera i Bertran

Marines (Segon volum).—Ferran Agulló i Vidal

Herències (Novel·la).—Maria Domènech de Cañellas

L'anhel Cantaire (Poesies).—Plàcid Vidal

Cataluya en temps de la Revolució francesa (Segona sèrie) Miquel S. Oliver

Història de la pintura catalana fins al segle XVIII (Cinc volums).—Raimond Casellas

Sepulcres històrico-artistics de Catalunya (Dos volums) Adolf Alegret

:: **ADMINISTRACIÓ: Llibreria Puig i Alfonso, Plaça Nova. — VENDA: A totes les Llibreries** ::

TALLER DE JOIERIA

Jaume Mercadé

Passeig de Gracia, 46 - Telèfon 1373 A

Llibreria Nacional Catalana

GALERIES LAIETANES.

GRAN VIA, 613 Telèfon A 4902

ACABA DE SORTIR

JOSEP M. DE SUCRE **L'Ocell Daurat**

POESIES

Publicacions de LA REVISTA

Administració, Corts Catalanes, 613

DARRERS LLIBRES PUBLICATS

TRADUCCIONS I FRAGMENTS, de Joaquim Folguera; POESIES, de Ferran Soldevila; ESTUDIS NAPOLEÒNICS, de Carles Rahola; TERCER LLIBRE DE POEMES, de J. Millàs Raurell; L'ÁNIMA OBERTA, poesies de F. Sitjà.

EN PREMSA

RECULL D'ARTICLES, de R. Benet; ASSAIGS, de J. M. Capdevila.
LIRICS MUNDIALS. — POESIES D'A. CHENIER, trad. de Joan Arús, pròleg de Gabriel Alomar.
VOLUMS D'ART: Torres García i Manolo Hugué.

EN PREPARACIÓ

ALTRES LLIBRES: de J. Salvat-Papasseit, Ildefons Suñol, Gabriel Alomar, Joan Creixells, Manuel Reventós, J. Puig i Ferrater, Ramon Reventós, Antoni Closas, Tomás Garcés, Clementina Arderiu, Francesc Cambó, M. Vidal i Guardiola, Cristòfor de Domènech, Josep Pla, J. M. Junoy, Enric Jardí, J. Estelrich, Carles Soldevila, Ricart Permanyer, J. M. Lòpez-Picó, Carles Riba, etc.

EN ESTUDI

ANTOLOGIES POPULARS DE LA REVISTA: Els trobadors catalans, Les cròniques, Els Jocs Florals, etc.
VIATGES, MEMORIES, EPISTOLARIS: Records de Joan Maragall, per Josep Pijoan.
LÍRICS MUNDIALS: Leopardi, Rupert Brooke, Goethe.

Edicions PATRIA

Subscriviu-vos a la

HISTORIA NACIONAL DE CATALUNYA

de n'ANTONI ROVIRA I VIRGILI

Ho podeu fer en les següents llibreries: Verdaguer, Rambla del Mig; Puig i Alfonso, a la Plaça Nova; Editorial Poliglota, carrer de Petritxol; Nacional Catalana, Gran-via, 613 i en la nostra direcció: Diputació, 95; teléfon, 157 H.